

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra jazyků

Bakalářská práce

**Vliv kubánské revoluce na politický a ekonomický vývoj
Kolumbie a Venezuely**

Václav Straka

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Václav Straka

Ekonomika a management

Název práce

Vliv kubánské revoluce na politický a ekonomický vývoj Kolumbie a Venezuely

Název anglicky

Influence of the Cuban Revolution on Colombia and Venezuela's Political and Economic Development

Cíle práce

Cílem práce je zhodnocení míry vlivu kubánské revoluce na státy Kolumbie a Venezuely z politického a ekonomického hlediska.

Díličími cíli jsou identifikace komunistických organizací a Guerillových hnutí těchto států, porovnání ekonomického vývoje států ovlivněných kubánskou revolucí a porovnání rozdílu exportu a importu Kuby s Československem od 50. let do sametové revoluce.

Metodika

Teoretická část práce bude napsána jako literární rešerše z dostupné literatury psané od 60. let až po současnost. Pro praktickou část budou použity také grafy a data Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Organizace spojených národů (UN). V rámci popisu vztahu ČSSR a Kuby budou aplikovány informace z archivu ministerstva zahraničních věcí v Petschkově paláci.

Doporučený rozsah práce

30-40 normostran

Klíčová slova

Kubánská revoluce, Guerilla, Hnutí 26. července, Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC), Fidel Castro, Hugo Chávez

Doporučené zdroje informací

- Bailey, Norman A. 1967. La Violencia in Colombia. *Journal of Inter-American Studies*, 9, no. 4: 561–75. ISSN: 08853118
- Dix, Robert H. 1978. The Varieties of Populism: The Case of Colombia. *The Western Political Quarterly*, 31, no. 3: 334–51. ISSN: 00434078
- Eckstein, Susan. 1986. The Impact of the Cuban Revolution: A Comparative Perspective. *Comparative Studies in Society and History*, 28, no. 3: 502-534. ISSN: 00104175
- Foran, John. 2009. Theorizing the Cuban Revolution. *Latin American Perspectives*, 36, no. 2: 16–30. ISSN: 0094582X
- Gallo, Patrick J. 1974. Castro and the Cuban Revolution. *Rivista Di Studi Politici Internazionali*, 41, no. 1: 81–98. ISSN: 00356611
- Gonzalez, Juan S. 2019. The Venezuelan Crisis and Salvador Allende's Glasses. *PRISM*, 8, no. 1: 40–55. ISSN: 21570663
- Hobsbawm, Eric. 2016. *Viva la Revolucion*. 1. vydání. Little, Brown Book Group. ISBN 0349141290
- Kapcia Antoni. 2021. *A Short History of Revolutionary Cuba: Revolution, Power, Authority and the State from 1959 to the Present Day*. Bloomsbury Academic. ISBN 1788312163.
- Pedro C. M. Teichert. 1962. Latin America and the Socio-Economic Impact of the Cuban Revolution. *Journal of Inter-American Studies*, 4, no. 1: 105–20. ISSN: 08853118
- Pérez-Stable, Marifeli. 1999. *The Cuban revolution: Origins, course, and legacy*. Oxford University Press. ISBN 0195367081
-

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. et Mgr. Marta Hudousková

Garantující pracoviště

Katedra jazyků

Elektronicky schváleno dne 16. 6. 2022

PhDr. Mgr. Lenka Kučírková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Vliv kubánské revoluce na politický a ekonomický vývoj Kolumbie a Venezuely" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 5. března 2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval své vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Martě Hudouskové za odborné vedení a cenné rady v průběhu zpracování této práce. Dále také slečně Aně Marii Arroyave Barreto a její rodině za latinskoamerický pohled na události a osobnosti zmiňované v této práci.

Vliv kubánské revoluce na politický a ekonomický vývoj Kolumbie a Venezuely

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je posouzení vlivu kubánské revoluce na státy Kolumbie a Venezuely. Dílčím cílem je charakterizace historie těchto států s důrazem na dlouhodobou problematiku konfliktu levicových a pravicových politik v těchto státech. Tato charakterizace zahrnuje historii od Španělské nadvlády na Kubě, kubánské pravicové diktátory podporované USA a levicového aktivistu José Martího. Takto charakterizované jsou i historie Kolumbie a Venezuely před kubánskou revolucí. V případě kolumbijské historie se týká zejména událostí „La Violencia“ a „Bogotazo“, charakteristikou Venezuely je pro tuto dobu její historie s diktátory a vojenskými puči. V této části je také popsán vliv jihoamerických politik na osobnost Fidela Castra.

Praktická část práce je věnována samotnému vlivu kubánské revoluce na státy Kolumbie a Venezuely. V rámci Kolumbie je tato tematika zaměřená na partyzánské „Guerilla“ organizace podporované po roce 1959 vládou Kuby. U Venezuely se zaobírá zejména postavou Huga Cháveze a dopadům jeho politik. Pozornost je také věnována aktuálním prezidentům zmíněných států, kteří se k myšlenkám kubánských revolucionářů odkazují. Závěr praktické části je věnována obchodním a kulturním vztahům Kubánské a Československé republiky. Informace o těchto vztazích vychází zejména z dostupných dat archivu Ministerstva zahraničních věcí sídlícím v Černínském paláci.

Klíčová slova: Kubánská revoluce, Kolumbie, Venezuela, La violencia, Bogotazo, Jorge Gaitán, Guerilla, Hnutí 26. července, Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC), Fidel Castro, Hugo Chávez, Gustavo Petro

Influence of the Cuban Revolution on Colombia and Venezuela's Political and Economic Development

Abstract

The aim of the bachelor thesis is to assess the impact of the Cuban Revolution on the states of Colombia and Venezuela. A sub-objective is to characterize the history of these states with an emphasis on the long-standing issue of the conflict between left and right-wing politics in these states. This characterization includes the history from Spanish rule in Cuba, the U.S.-backed Cuban right-wing dictators, and leftist activist José Martí. The history of Colombia and Venezuela before the Cuban Revolution is also characterized in this way. In the case of Colombia's history, this refers to the events of 'La Violencia' and 'Bogotazo'; Venezuela's characteristic for this period is its history with dictators and military coups. The influence of South American politics on the personality of Fidel Castro is also described in this section.

The practical part of the thesis is devoted to the actual influence of the Cuban Revolution on the states of Colombia and Venezuela. Within Colombia, this focuses on the guerrilla "Guerrilla" organizations supported by the Cuban government after 1959. For Venezuela, it deals mainly with the figure of Hugo Chávez and the impact of his policies. Attention is also given to the current presidents of the countries who refer to the ideas of the Cuban revolutionaries. The practical part concludes with a discussion of the commercial and cultural relations between Cuba and Czechoslovakia. The information on these relations is mainly based on available data from the archives of the Ministry of Foreign Affairs located in the Czernin Palace.

Keywords: Cuban Revolution, Colombia, Venezuela, La violencia, Bogotazo, Jorge Gaitán, Guerrilla, 26th of July Movement, Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC), Fidel Castro, Hugo Chávez, Gustavo Petro

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Kuba před rokem 1959.....	13
3.1.1 Fulgencio Batista	16
3.2 Kolumbie před rokem 1959	17
3.2.1 La Violencia.....	17
3.2.2 Jorge Eliécer Gaitán a Bogotazo.....	19
3.3 Venezuela před rokem 1959.....	20
3.4 Vlivy Latinskoamerických politik na Fidela Castra.....	23
4 Vliv kubánské revoluce.....	30
4.1 Politická stránka vlivu revoluce	30
4.1.1 Vliv kubánské revoluce na guerilla hnutí v Kolumbii a Venezuele	30
4.1.2 Gustavo Petro, prezident Kolumbie obdivující Castra	33
4.1.3 Hugo Chávez.....	35
4.2 Ekonomická stránka vlivu revoluce	37
4.2.1 Ekonomický vliv na stát Kolumbie	37
4.2.2 Ekonomický vliv na stát Venezuely	39
4.3 Aktuální situace na Kubě	45
4.4 Kuba a Československo	47
4.4.1 Historie vztahu	47
5 Výsledky a diskuse	53
5.1 Ekonomický vliv revoluce	53
5.2 Politický vliv revoluce	53
5.3 Československo-kubánské vztahy.....	54
6 Závěr.....	56
7 Seznam použitých zdrojů	58
7.1 Knižní zdroje:	58
7.2 Internetové zdroje:	61
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	66
8.1 Seznam tabulek	66
8.2 Seznam grafů.....	66
8.3 Seznam použitých zkratk.....	66

1 Úvod

Kubánská revoluce byla bezpochyby jednou z nejdůležitějších událostí Jižní Ameriky za celé 20. století. Její vliv na státy nejen z tohoto kontinentu je z politického a kulturního hlediska znatelný a jeho hlavní představitelé patří dodnes mezi kontroverzní témata. Práce je zaměřena na politické, ekonomické a sociální změny ve státech Kolumbie a Venezuely. Tato analýza historických kontextů a různých dalších faktorů si dává za cíl poskytnout porozumění způsobům, jak historický vývoj těchto dvou států ovlivnil myšlení osobností, které za revolucí stály.

Vliv myšlenek kubánské revoluce na politický stav Kolumbie a Venezuely je v posledních letech zejména patrný při analýze aktuálních prezidentů těchto dvou států. Hlavy těchto republik otevřeně přiznávají jejich vztah ke kubánským vůdcům a revolucionářům a tato práce má za cíl tento vztah objasnit v historických souvislostech. Také se práce věnuje ekonomickým důsledkům politického chování prezidentů Venezuely a jejich vlivům na občany této země. Mezi dílčí cíle práce patří také analýza vlivu revoluce na teroristicko-politická guerilla hnutí, která hýbala vývojem 20. století v Jižní Americe a zejména v Kolumbii jsou dodnes zřetelným problémem.

Autor této práce si toto téma zvolil právě z důvodu aktuálnosti levicových témat v souvislostech Jižní Ameriky, které byly jedním z důvodů volby prezidenta Kolumbie v roce 2020, kdy se hlavou republiky stal první levicově smýšlející politik v historii této země.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zhodnocení míry vlivu kubánské revoluce na státy Kolumbie a Venezuely z politického a ekonomického hlediska. Dílčími cíli jsou identifikace komunistických organizací a Guerillových hnutí těchto států, porovnání ekonomického vývoje států ovlivněných kubánskou revolucí a porovnání rozdílu exportu a importu Kuby s Československem od 50. let do sametové revoluce.

2.2 Metodika

Teoretická část práce je napsána jako literární rešerše z dostupné literatury psané od 60. let až po současnost. Pro praktickou část jsou použity také grafy a data Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Organizace spojených národů (UN). V rámci popisu vztahu ČSSR a Kuby jsou aplikovány informace z archivu ministerstva zahraničních věcí v Petschkově paláci.

3 Teoretická východiska

3.1 Kuba před rokem 1959

Kubánské manifestace, objevující se v 19. století, se všechny zaměřovaly na představu něčeho nového. Oproti jiným nacionalistickým počínům neměly základy postavené na nostalgii, naopak je spojovaly představy novosti, jelikož od doby prvních španělských kolonizátorů nikdy neexistovala samostatná Kuba. Toto období bylo, nejen pro Kubu, složité také z ekonomických důvodů. Kvůli celosvětové nadprodukci se z cukru, který byl na počátku 19. století považován za jednu z nejsilnějších komodit stal ve 40. letech 20. století jednou z nejslabších. Produkce cukru také stála za rozhodnutím Kuby o vstupu do masového obchodu s otroky, o který projevily zájem USA ¹.

Snahy o nezávislost byly na Kubě, stejně jako v celé Latinské Americe, stěžejním prvkem 19. století. Jednou ze snah o nezávislost bylo i povstání vedené plantážníky, které vedlo k deset let trvající nepřetržité partyzánské válce, řízené především černými *mambisy* (nebílymi rebely nezávislosti 1868-78 a 1895-8), z nichž mnozí byli otroci a považovali nezávislost Kuby za svou cestu ke svobodě ².

V 80. letech tohoto století se nicméně Kuba zásadně změnila. Španělské zrušení otroctví v roce 1870 (odložené na rok 1888 z důvodu ochrany prosperity otrokářů) vyřešilo problém s povstáními *mambisů* a Kuba se pak mohla plně věnovat svému osamostatnění. Naděje tohoto osamostatnění podporovaly i dobré diplomatické vztahy s USA. Španělské vládě nepomohl ani fakt, že 80 % kubánského cukru končilo na americkém trhu, zatímco koloniální úřady trestaly Kubánce za vzpoury trestnými daněmi a povinností splácet španělský válečný dluh ³.

Jako zásadní se prokázal také nový prvek: José Martí. Tento aktivista a básník, je jedním z kubánských symbolů, a i dnes, necelých 130 let po jeho smrti v roce 1895 čtou Kubánci v jeho díle jako ve svatých textech a snaží se v něm najít způsoby, jak si odůvodnit

¹ GALVÁN, Javier. Sugar and Slavery: the Bittersweet Chapter in the 19th Century Cuba, 1817-1886, *Revista de Humanidades: Tecnológico de Monterrey*, č. 16, 2004, s. 211-215, Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Monterrey,

²PERÉZ-STABLE, Merifeli. *The Cuban Revolution: Origins, Course, and Legacy*, 3. Oxford University Press, 2012, s. 19-21.

³ KAPCIA, Antoni. *A Short History of: Revolutionary Cuba*, Bloomsbury academic, 2021, s. 9.

porevoluční vládu nebo pomoc při hledání způsobu pro vnímání reality v exilu. Tímto Martí propojuje Kubánce nezávisle na jejich názoru na politický vývoj Kuby. O propojení Martího s kubánskou revolucí nemusíme nijak polemizovat. Ještě před založením M26J (Movimiento 26 de Julio – Hnutí 26. července) Fidelem Castrem se jeho následovníci nazývali „*la generación del centenario*“, neboli „generace století“ značící uplynulých 100 let od Martího narození. I během slavného Castrova proslovu u soudního tribunálu v roce 1953, při kterém prohlásil „Dějiny mi dají za pravdu“ byl Martí zmíněn mnohokrát, tehdy jej Castro také nazval „intelektuálním hrdinou“ celých událostí kubánské revoluce ⁴.

Poslední povstání začalo v únoru roku 1895, avšak jen 3 měsíce poté, 19. května Martí umírá v konfliktu povstaleckých oddílů se španělskou armádou. Tímto povstání, a nakonec i svobodná Kuba, přišla o populárního vůdce. Myšlenky této vzpoury ovšem byly větší než sám Martí.

Když v únoru 1898 záhadně v havanském přístavu explodovala americká loď USS Maine, stačilo to k tomu, aby americká vláda vyhlásila válku Španělsku, čímž se poslední kubánská válka za nezávislost změnila v krátkou španělsko-americkou válku. V červenci toho samého roku se španělská vláda vzdala a Pařížská smlouva v lednu 1899 přiřadila všechny neafričké španělské kolonie právě Spojeným státům. Mezi ty patřila samozřejmě i Kuba. Následovala čtyřměsíční americká vojenská okupace, která utvářela následný nezávislý rozvoj Kuby a dohlížela na velké změny kubánských ekonomických, sociálních a politických vzorců. Ve státní správě však stále figurovali španělští úředníci, kterým dávali Američané přednost oproti, dle jejich slov „méně spolehlivým“ Kubáncům ⁵.

Nakonec v květnu 1902, z obav z protiamerického nacionalistického odporu, dala americká vláda a okupační úřady Kubě nezávislost (Nyní na Spojených státech, nikoli na Španělsku). Toto, avšak proběhlo pouze pod podmínkou, že takzvaná „Plattova Novela“, bude začleněna do kubánské ústavy, jako prostředek k vytvoření kubánského protektorátu. Tento pozměňovací návrh popisoval formální nezávislost Kuby, ale účinného držení moci USA bez potřeby vojáků. Nakonec byla novela přijata jen okrajově a neochotně a zahrnovala jen americké veto vůči kubánským zahraničním smlouvám a půjčkám, pronájem území pro

⁴ SANTI, Enrico Mario. José Martí and the Cuban Revolution, Cuban Studies, vol. 16. University of Pittsburgh Press, 1986, s. 139-144.

⁵ HERACLIDES, Alexis, DIALLA Ada „The US and Cuba, 1895-98, Humanitarian Intervention in the Long Nineteenth Century: Setting the Precedent, Manchester University Press, 2015, s. 197-205.

americké námořnictvo (*Základna Guantánamo Bay*) a právo USA vojensky zasahovat pro obnovení veřejného pořádku. Autorita měla do té doby dvě oddělené vrstvy. Skutečnou rozhodovací moc měly jednoznačně Spojené státy, a to v oblasti obchodu, politických systémů, bankovníctví, a nakonec i oprávnění jednostranně zasahovat a rušit kubánská rozhodnutí o půjčkách a smlouvách. Neo-koloniální moc byla ve všech těchto ohledech jednoznačná. Pod ní se nacházela subalterní politická moc, kterou ovládala „generace roku 1895“, lidově zvaná „*mambisado*“. V níž se nacházeli bývalí vojenští důstojníci povstalecké armády, jejichž služba jim umožňovala vstup do procesů politického soupeření. Tato moc se však omezovala na vítězství ve volbách a užívání možností plynoucích z úřadu. Rozhodně nepředstavovala skutečnou moc, která by mohla něco změnit. V roce 1906, ale z důvodu korupce a volebních podvodů, americká vláda opět vyslala svá vojska na obranu svých zájmů a zamezení bojů mezi Kubánci. Tato okupace trvala až do roku 1909.

V černošském obyvatelstvu Kuby však stále více rostla frustrace. Fakt, že se po aktivní účasti ve všech třech povstáních opět ocitli bez rovnosti, politické reprezentace a ve velké míře i bez zaměstnání učinil, že nastal nový masový protest v roce 1912, jenž skončil jako armádní masakr asi 3 000 lidí ⁶.

Chybou bylo také, že Kuba v této době spoléhala na výhody závislosti na USA a překonávala frustraci z předchozích nadějí na úplnou nezávislost. V letech 1920-1 však byla tato legitimita podkopána hospodářskou krizí a následným nahrazením kubánských podniků v mnoha odvětvích podniky, ve kterých byly zainteresovány USA. Vzhledem k nacionalismu, který od získání nezávislosti utichl, byl rozdělen a odzbrojen, vyvolalo toto zpochybnění kladného vlivu USA nový náboj pro důslednější typ vlastenectví. Novinkou byl nacionalismus radikalizovaný novými politickými myšlenkami, jak se projevilo ve vzniku studentského a veteránského protestu, komunistické strany a anarchosyndikalistické Konfederace pracujících (CNOC). Tato radikalizace vedla k povstáním v letech 1930-3 a nakonec pomohla ke svržení tehdejšího prezidenta Muchada ⁷.

⁶ GILLET, Howard. The Military Occupation of Cuba, 1899-1902: Workshop for American Progressivism. *American Quarterly* 25, no. 4, 1973, s. 410–25.

⁷ KAPCIA, Antoni. *A Short History of: Revolutionary Cuba*, Bloomsbury academic, 2021, s. 34-6.

3.1.1 Fulgencio Batista

Posledním, kdo vládl Kubě před Kubánskou revolucí byl pravicový diktátor Fulgencio Batista. Batista se do vysoké politiky vypracoval po puči a bitvě u Hotelu Nacional v roce 1933, kdy pomohl svrhnout Gerarda Muchada. Tento puč vedl k takzvané Pentarchii, vládě pěti prezidentů, reprezentantů jedné z frakcí odboje proti Muchadovi. Batista neusedl jako jeden z těchto prezidentů, ale zaujímal pozici armádního velitele. Prezidentem se nestal ani po převratu v lednu 1934, který vedl s podporou USA. I tehdy zůstal u moci na pozici armádního velitele a po úspěšném kupení moci si postupně podmanil celou zemi. Za této doby také zmizela role USA z politického diskurzu poté, co Franklin Roosevelt „zrušil“ Plattův dodatek ukončením intervenční politiky „Dobrého souseda“ vůči Latinské Americe. Od té doby se všem typům kubánských nacionalistů komplikovalo tvrzení, že je Kuba stále neo-kolonií spojených států. Směr, kterým se Kuba vedla, již nebyl určován vojenskou hrozbou, ale „pouze“ ekonomickou mocí USA. Stále však byla ekonomická budoucnost Kuby podmíněna americkými kvótami na cukr z roku 1934, která určovala úroveň dovozu a ceny pro výrobce cukru na americkém trhu. Autorita USA se přesto relativně snížila, jelikož odstranění vojenské hrozby umožnilo kubánským vládám vnímat určitou svobodu v rozhodování.

Batistovo první autoritářské období (1934-40) nebylo otevřeně přiznané, ale ani nepopulární. Uplatňoval moc ze zákulisí a řídil šest po sobě jdoucích „loutkových“ prezidentů. Prezidentů jako byl C. M. Márquez Sterling, který vládl pouze 6 hodin. Ostatní se ukázali jako neschopní vyzvat Batistu k politickému konfliktu, a ten tak nabíral na moci. Batista si jejich prostřednictvím zajistil i dostatečnou stabilitu, aby odradil další zapojení USA. Levice byla v té době napadena, generální stávkou v březnu 1935 brutálně potlačena a toho roku proběhl také atentát na Batistova hlavního politického rivala z hlediska popularity, Guitera⁸.

Prezidentem se Batista stal až v roce 1940, kdy s podporou koalice stran včetně komunistické, zvítězil ve volbách. Vazba na USA byla stále evidentní. Rychlý nástup do druhé světové války v roce 1941 (stejně jako v roce 1917), přímo následoval příklad USA a v roce 1948 nacionalistická vláda podporovala Spojené státy represí PSP (socialistické

⁸WHITNEY, Robert. The Architect of the Cuban State: Fulgencio Batista and Populism in Cuba, 1937-1940. *Journal of Latin American Studies* 32, no. 2, s. 435–59.

strany). Batistův populismus přinesl to, čeho požadovali Kubánci v roce 1933: stabilitu, ekonomickou „kubanizaci“ (globální stagnace cukru přiměla USA k částečnému ústupu) a omezené sociální zabezpečení. Korupce a nedodržování deklarovaných principů ústavy však společně podkopaly autoritu „generace roku 1933“. Kuba byla v tuto dobu stále „křehkým“ státem, protože se po roce 1934 uskutečnily pouze omezené pokusy o budování státu (zřízení národní banky) a ekonomicky stále závisela na nestálém cukrovarnickém hospodářství. Batista za této funkce ještě utužil vazby se Spojenými státy, které ve 20. století aktivně spolupracovaly s pravicovými vůdci a diktátory.

Když jej v roce 1944 nahradil na prezidentském postu Ramón Grau (prezident z let 33-4) přesunul se Batista do luxusu na Floridě. Ovšem již roku 1948 se vrátil na Kubu, kde získal místo v Senátu a poté kandidoval v prezidentských volbách, které se měly konat o čtyři roky později. Zveřejněné volební průzkumy v roce 1951 však pro Batistu nevypadaly příznivě, a tehdy oblíbený časopis „Bohemia“ jej umístil na poslední příčku. Batista, který již nemohl očekávat vítězství, poté zorganizoval puč. Tento převrat v březnu roku 1952 vyvolal rozšířený kolaps důvěry veřejnosti doprovázený rezignací politických aktérů. Toto se projevilo okamžitými studentskými protesty, které byly podporovány širokou veřejností. Velký důraz byl také kladen na ztotožnění s Martího odkazem a vše podpořilo sté výročí od jeho narození (1953). Křehký kubánský stát tehdy přežíval do značné míry jen z důvodu neexistence alternativy, nebo přímé hrozby. Batistova schopnost jej snadno ovládat, tuto křehkost státu potvrzovala. Od července roku 1953 využíval své moci k rozpoutání nahodilých represí a naznačoval, že autorita státu neplyne z toho, co přináší pro občany, ale v síle donucování klíčových prvků. Jinými slovy stát, který již nebyl založen na přímé kontrole USA, selhával ve svých stanovených cílech, mezi které patří ochrana a zajištění blahobytu a stability, poskytování infrastruktury pro fungování společnosti a překonávání rozdělující nerovnoprávnosti⁹.

3.2 Kolumbie před rokem 1959

3.2.1 La Violencia

Nepokoje, které probíhaly na Kubě před revolucí rozhodně nebyly v Jižní Americe ničím neobvyklým. V Kolumbii je ale povýšili na novou úroveň. Jedním z mála prvků, na

⁹ KAPCIA, Antoni. A Short History of: Revolutionary Cuba, Bloomsbury academic, 2021, s. 34-6.

kterých se všichni pozorovatelé shodnou, je skutečnost, že tento fenomén byl velmi násilný. Začal se tedy nazývat jednoduše „*la violencia*“ neboli „násilí“. „La Violencia“ v Kolumbii někteří datují od roku 1930, kdy liberálně smýšlející politici nabyli moci v čestných volbách po období dominance konzervativně smýšlejících. Konzervativci předali moc bez protestů a povstání a na mnoha místech byli odplaceni masovými vraždami, ničením majetku a vypalováním kostelů přesto, že koaliční vláda udělala vše, aby pachatele potrestala a toto násilí zastavila. I když podobnost s „*la violencia*“ je značná, nelze tento rok datovat jako její začátek, protože výbuchy politicko-náboženské nenávisti nejsou v kolumbijské historii ničím novým. Toto období však zanechalo jizvy, které se v roce 1946 jednoduše obnovily¹⁰.

Snad nejzajímavější na celé „*la violencia*“ je záhada, proč k ní došlo, proč se vyvinula tímto způsobem a proč se stala tak bestiální. O této bestialitě značí i techniky mučení, které se staly běžnými, jako: „*picar para tamal*“ (krájení na tamal – jihoamerické jídlo z mletého masa), kdy byla živá oběť rozřezávána na malé kousky, „*bocachiquiar*“, při kterém byla oběť popravena stovkami vpichů, z nichž vykrvácela (název pochází ze způsobu přípravy ryb Bocachico)¹¹, nebo nespočetnými formami čtvrcení a stínání hlav, s názvy jako „*corte de mica/franela/corbata*“. Násilí bylo prováděno vůči všem, proto znásilňování dětí a týrání těhotných žen císařskými řezy nebylo neobvyklé. Násilí nerespektovalo rasu ani ekonomické postavení, a jak zmiňuje kolumbijský komentátor Luis López de Mesa v roce 1962 „Všechny národy zeměkoule projevovali krutost stejně strašnou a ničivou jako ten náš, ale v naší etické situaci shledávám prvek a rafinovanost hrůzy, kterou svět nezná, protože krutost se neuplatňovala vůči protivníkům, ale vůči bratrům, rovným v situaci, nebo dokonce pokornějším a nevinnějším“¹¹.

Třicátá léta však znamenala začátek nové politické éry i pozitivnějším způsobem. Kolumbie měla historicky neobvyklou politickou strukturu se stabilní liberálně-konzervativní oligarchií dvou stran. Tato struktura do značné míry zapouštěla kořeny mezi venkovskými rolníky a vylučovala obvyklé formy *cuadilismu* (označení politického systému založeném na autoritě, nebo politické síle. Je brán za typicky jihoamerický jev, objevující se v 19. století, ale používá se i pro označení režimu F. Franca ve Španělsku). V kolumbijských

¹⁰ BAILEY, Norman A. La Violencia in Colombia. Journal of Inter-American Studies 9, no. 4 Cambridge University Press, 1967, s. 561,565.

podmínkách tedy tradiční strany nebyly pouze pro bohatou smetánku, ale i chudí občané do nich pronikali a transformovali je. Liberální strana se tak mezi lety 1930 a 1948 změnila v lidovou stranu, částečně i vlivem rostoucí městské, průmyslové střední třídy, kterou jako obvykle k politickým myšlenkám přivedl kolaps tržního hospodářství, a částečně záměrné úsilí sekce tradičních liberálů zachytit politické probuzení mezi městskými i v menší míře i venkovskými lidmi. Eric Hobsbawm (2018) dokonce přirovnává tehdejší venkovskou populaci Latinské Ameriky ke středověkým rolníkům, jelikož se dle jeho názoru „v mnoha případech zde stále ještě nachází mentální svět evropského středověku, což je koneckonců svět, který s sebou přinesli dobyvatelé ze 16. století. Náboženská obroda, nebo selská vzpoura v brazilských odlehlých oblastech je stále ještě svou středověkou verzí vedenou místním prorokem a s kytaristy, kteří recitovali ngramotným posluchačům verše o Rolandovi a Karlu Velikém“¹².

3.2.2 Jorge Eliécer Gaitán a Bogotazo

Pokud je pro samostatnou Kubu symbolem José Martí, pro Kolumbii to stejné platí u Jorge Eliécera Gaitána. Jorge Gaitán byl prezidentským kandidátem v roce 1948, kdy se voleb pro Kolumbijce bohužel nedožil. Jeho hnutí, bylo označováno za „liberální“ (Gaitán zastával post předsedy liberální strany), ale stejně jako při zařazení Perónova hnutí (Argentina) jako fašistického, nebo Castrova hnutí jako komunistického může být toto zjednodušení spíše zavádějící. Sociální revoluce v Kolumbii však byla nesporně od roku 1930 připravována souvislým historickým vývojem. Revoluce, která měla být podobná duchu *fidelismu*, který změnil Kubu o necelé tři desetiletí později. Revoluce vedoucí k populistickému levicovému režimu úzce spolupracujícímu s komunisty. Když toto hnutí dosáhlo svého vrcholu, nebyl by pro něj velký problém převzít moc. V dubnu 1948, v následku úmrtí Gaitána, dokonce povstání, takzvané „*Bogotazo*“, skutečně spontánně vypuklo, a podporováno Bogotskou policií mělo velké naděje. Avšak již nežil nikdo, kdo by jej řídil a organizoval. Populistické hnutí Gaitána bylo v tu dobu již neorganizované, dekapitované atentátem na svého vůdce a komunisté nevyužili situace k akci, dokud nebylo pozdě. V důsledku toho země upadla do stavu dezorganizace, občanské války a místní

¹¹ VASSIGH, Alidad. Tamales To Gonorrhea: How Violence Shaped Colombian Spanish [online]. 2022 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://worldcrunch.com/culture-society/tamales-to-gonorrhea-how-violence-shaped-colombian-spanish>

¹² HOBBSAWM, Eric. Viva la revolución, 1st Edition. Wiley, Abacus, 2018, s. 53-64.

anarchie, který ji ovládl na dlouhá desetiletí. Bogotazo jako takové trvalo deset hodin a za tuto relativně krátkou dobu ponechalo ulice Bogoty zdevastované. Mobilizace městské chudiny a rolnických guerill byla během Bogotazo nesrovnatelněji větší než na Kubě, také proto že prakticky všechny guerilly v Kolumbii jsou rolnické. Mexický historik Germán Guzmán (1962) dokonce odhaduje, že v zemi působilo až třicet tisíc ozbrojených guerill. Ačkoli toto číslo není podloženo žádnými spolehlivými statistikami, faktem zůstává, že během pouhých pěti dnů v roce 1953 na konci občanské války složilo zbraně 6500 povstalců, což je na neoficiální síly značné číslo. Následky atentátu na Gaitána jsou každopádně mnohem větší než Bogotazo. V roce 1963, patnáct let po Gaitánově smrti, byli dotázáni kolumbijští studenti ohledně potřeby politické změny. Tehdy 82 % studentů (91 % po prvním roce studia) bylo přesvědčeno o potřebě podobné změny a 72 % by bylo gaitanisty, pokud by Gaitán žil. Dnes však můžeme pouze přemýšlet, jak by moderní Kolumbie vypadala, pokud by o svůj levicový symbol nepřišla ¹³.

3.3 Venezuela před rokem 1959

Podobně jako tomu bylo na Kubě, ani Venezuela neměla během 20. století nouzi o vojenské puče, po kterých následovaly vlády diktátorů. První takový puč rozpoutal již v roce 1899 Cipriano Castro. Tento diktátor, který sdílí příjmení s nejslavnějším diktátorem jižní Ameriky, také způsobil neplacením dluhů, vůči Británii, Německu a Itálii námořní blokádu vedenou jejich vládami. V této krizi Německá říše chtěla podpořit svou moc ve Venezuele, kde se v tu dobu nacházelo mnoho německých obchodníků, na kterých byla závislá většina Venezuelského importu a exportu. Toto německé počínání však nemělo daleko od zažehnutí války s USA. Dále probíhal také konflikt mezi Venezuelou a Nizozemím, způsobený omezením obchodu mezi Venezuelou a Nizozemským ostrovem Curacao¹³. Když na konci své politické kariéry musel opustit svou zemi a odcestovat do Paříže, kde si léčil svůj syfilis propůjčil prezidentský post zásadní osobě jeho revolucí, Juanu Vicentu Gómezovi.

¹³ MITCHELL, Nancy. The Height of the German Challenge: The Venezuela Blockade, 1902–3, *Diplomatic History* 20, no. 2, Oxford University Press, 1996, s.185-7.

Roku 1908 se tehdy vojenský generál Gómez chopil moci a ukončil konflikt s Nizozemím. Jako diktátor panoval až do své smrti roku 1935. Mezi převratem a smrtí držel prezidentskou funkci třikrát, a to v letech 1908–13, 1922–29 a 1931–35. V mezidobí, podobně jako u Fulgencia Batisty o pár desetiletí později, vládli tři loutkoví prezidenti, kteří Gómeze přímo podporovali. Například prvním takovýmto prezidentem Venezuely byl od roku 1913 spisovatel José Gil Fortoul, který mimo jiné psal sociální a historická díla, také za účelem podpory svého spojence a prezidenta¹⁴. Během vlády Gómeze Venezuela velmi prosperovala a za rozvojem této země oproti jiným státům stály dva velké faktory. Zaprvé se, i přes americký nátlak, Venezuela nijak neúčastnila první světové války a díky neutralitě a zvýšeným cenám za suroviny ekonomicky rostla. Druhým, výraznějším faktorem byl nález ropy, který navždy změnil tento do té doby agrární stát^{15 16}.

Po smrti Gómeze, usedli do prezidentského postu další dva jeho následovníci a kolegové z armády. Eleazar López Conteras a Isaias Medina Angarita pokračovali v pravicové politice Gómeze, což u jihoamerických vůdců vede k vřelým vztahům se Spojenými státy. Těmto vztahům také pomohl výše zmíněný fakt nalezení ropy, suroviny, která přitahuje zájmy USA dodnes. Toto platí i pro zájmy amerického prezidenta Roosevelta, pro kterého bylo udržet vztahy s Venezuelou důležité, zejména vzhledem k tehdejší situaci s probíhající II. světovou válkou. V říjnu roku 1945 Angaritovu vládu ukončila revoluce vedená koalici vojenských představitelů a civilních politiků. Tato revoluce byla také první venezuelskou, kterou rozpoutala politická strana, a nikoli vojenský vůdce¹⁷. Touto stranou byla středově levicová strana *Acción Democrática* (Demokratická akce), která posléze dosadila dva prezidenty vládnoucí pouze do roku 1948, přičemž druhý z nich, spisovatel Rómulo Galleos vládl pouze 10 měsíců. Po těchto třech letech levicové politiky, nastal další vojenský puč, tento vyvolaný ministrem obrany těchto levicově smýšlejících prezidentů, Carlos Delgado Chalbaud spolu s majorem Marcosem Perézem Jiménezem. Vládu prvního

¹⁴ Venezuelatuya.com, Gil Fortoul, José. [online]. 2022 [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: https://www.venezuelatuya.com/biografias/jose_gil_fortul.htm

¹⁵ TROCONIS, Erimila. Caracas y la dictadura de Juan Vicente Gómez. [online]. [cit. 2022-09-25]. z: <https://camaradecaracas.com/cronicas-de-la-ciudad/caracas-y-la-dictadura-de-juan-vicente-gomez-1908-1935-parte-i/>

¹⁶ ALMANDOZ, Arturo. The intelligentsia's two visions of urban modernity: Gómez's Caracas, 1908–35. *Urban history* 28, no. 1 Cambridge University Press, 2001, s. 85-7.

¹⁷ Britannica, The Andinos of Venezuela. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2022 [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Venezuela/The-Andinos#ref407798>

z nich ukončil atentát v roce 1950, druhý z nich nastoupil k moci v roce 1952 jako devátý vojenský diktátor Venezuely od roku 1958¹⁸.

Právě Jimenéz se stal posledním pravicovým diktátorem Venezuely a jedním z posledních celé jižní Ameriky. Dobu jeho vlády reprezentují podobné akce, které vystihují naprostou většinu jemu podobných. Díky těžbě ropy stavěl dálnice, hotely, továrny i kancelářské budovy a z veškerých těchto projektů vybíral Jimenéz a jeho společníci provize. A tato poměrně běžná korupce nebyla jediným faktorem nevole venezuelského lidu vůči jeho autokratickému vůdci. Všudypřítomná tajná policie persekvující politické oponenty, zavření univerzity, utlačování svobodných médií a rostoucí nezaměstnanost a korupce definují toto období venezuelské historie¹⁹. Důležitou roli v tomto období hrál také vztah Venezuely s USA. Tento vztah pravicového jihoamerického diktátora a Spojených států, které historicky podporují jakékoli státní zřízení omezující levici a komunismus, je pro historii 20. století typickým. Vztah Venezuely a USA popisuje do roku 1974 utajený dopis mezi americkými tajnými obrany a armády psaný z roku 1948 za vlády C. Chalbauda. V tomto dopise stojí, že „Z pohledu ministerstva armády jsou s uznáním či neuznáním nové venezuelské vlády spojeny dva hlavní důvody: zaprvé potřeba nepřetržitých dodávek venezuelské ropy pro Spojené státy a zadruhé vhodnost zachování vojenské mise Spojených států ve Venezuele. Od nové venezuelské vlády lze očekávat, že bude poskytovat více přiměřená bezpečnostní opatření pro oblast těžby ropy než obnovená Gallegosova vláda, která by byla zčásti závislá na odborech sympatizujících s komunistickými cíli. Obnovení nové venezuelské vlády by umožnilo pokračování mise armády Spojených států ve Venezuele a následné ovlivňování obecně proamerických složek, což by podpořilo orientaci Venezuely na Spojené státy. Ministerstvo armády se domnívá, že uznání nové venezuelské vlády je z vojenského hlediska výhodné pro Spojené státy“¹⁹.

¹⁸EWELL, Judith. The Extradition of Marcos Pérez Jiménez, 1959–63: Practical Precedent for Enforcement of Administrative Honesty? *Journal of Latin American Studies* 9, 1977, s.291-313.

¹⁹ROYALL, Kenneth C. Memorandum for Secretary of Defence, Foreign Relations of the United States 1948 Volume IX Western Hemisphere, United States Department of State, 1974

3.4 Vlivy Latinskoamerických politik na Fidela Castra

Otec Fidela Alejandra Castra Ruze, byl rodákem ze španělské Galicie, který připlul na Kubu bojovat proti Americe za svou rodnou zem ve španělsko-americké válce. Po porážce a ustoupení Španělů se z rodné země vrátil na Kubu, kde i přes své antipatie vůči Američanům, začal pracovat a zbohatl na pěstování cukrové třtiny právě pro americký trh. Po rozpadu manželství zplodil 5 dětí: Ramóna, Fidela, Juanu, Emmu a Raúla ²⁰.

Právě Fidel Castro věnoval své mládí studiu. Nejdříve na jezuitské škole v Belénu. Během tohoto období vládl ve Španělsku fašistický vůdce Francisco Franco, který silně zastával protiamerické myšlenky. Fidelovi jezuitští učitelé vštěpovali studentům myšlenky „Hispanidad“, které zdůrazňují nadřazenost španělských hodnot nad materialismem anglicky mluvícího světa. I během následného studia mladý Fidel neztrácel tyto ideje. Na Havanské univerzitě se věnoval spisům svých nacionalistických učitelů, kteří věřili tomu, že osud Kuby byl zmařen zásahem Spojených států a Plattův dodatek spolu s ekonomickou nadvládou USA zbavil Kubu nezávislosti i národní hrdosti. Právě studia byla proto pro Castrův následný život zásadní, a nabyl v nich přesvědčení, že za politické problémy Kuby může Amerika ²¹.

Zásadní byla pro Castra také návštěva Dominikánské republiky v roce 1947, kdy byl studentem druhého ročníku na výše zmíněné škole v Belénu a zároveň zastával pozici prezidenta Dominikánské pro-demokratické komise. Tento rok se ve věku 21 let přihlásil k účasti na zmařené expedici Cayo Confites. Ta si dávala za cíl svrhnout tamního diktátora Rafaela Trujilla, plánovanou za pomoci kubánské vlády a prezidenta Ramóna Graua. Tato expedice však neproběhla úspěšně, z důvodu korupce kubánské vlády a následném zjištění plánu samotným Trujillem. Během této akce byl Castro zajat jako jeden z mnoha účastníků, povedlo se mu však utéct vyskočením z lodi a doplavením k pobřeží. Nepovedený pokus

²⁰ James M. Markham, Castros Roots in Spain, New York Times 1979, [online]. 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1979/11/18/archives/castros-roots-in-spain-castro.html>

²¹ PBS, Fidel Castro, [online]. 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: <https://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/castro-fidel-castro/>

prohloubil Castrův odpor vůči administrativě Graua a po návratu do Havany se ujmul vedoucí role ve studentských protestech.

Protesty doprovázely také zásahy proti lidem, považovanými za komunisty, nařízenými Spojenými státy. Tyto události vedly v únoru 1948 k násilí mezi demonstranty a policií. Například 22. ledna tohoto roku, se policie snažila zatknout černošského komunistického představitele pracovníků v cukrovarnictví Menéndeze, který byl také kongresmanem. Poté co Menéndez označil pokus o zatčení za porušení jeho kongresní imunity, byl při odchodu zabit střelou do zad. Tento akt dokonil generál Pérez Dámera, který se vyjádřil ve smyslu, že se policie zachovala správně a nastavila precedens. 11. února se studentské protesty změnil na zuřivé násilí, plné zapalování automobilů a ničení věcí. Odpovědný policejní důstojník toho dne zbil hendikepovaného studenta pistolí na slavných schodech „escalinata“ vedoucích k budovám univerzity. Druhý den byl na escalinatě provokativně namontován kulomet pro příklad dalšího vniku policie na univerzitu. Studenti také zorganizovali protestní pochod městem, za udržení autonomie univerzity. Jedním z těchto studentů byl i Castro, pro kterého pochod skončil návštěvou nemocnice.

Jeho veřejné projevy, které se do té doby soustředily na kritiku korupce a imperialismu, se přeorientovaly výrazně levicovým směrem s otázkami sociální a ekonomické nerovnosti. Jeho názory v tuto dobu oslovovali kubánské komunisty díky jeho antiimperialistickým názorům, avšak se podle nich, jeho další názory příliš blížily fašismu. Castro jim toto oplácel ve stejném duchu a na komunistické straně mu vadila zejména její submise vůči Sovětskému svazu a Stalinovi²².

Dalším latinskoamerickým režimem, který ovlivnil Fidela Castra před kubánskou revolucí byl argentinský peronismus. S tímto dalším jihoamerickým diktátorem udržoval Castro dobré vztahy až do Perónova úmrtí. Značí o tom i výrok "Jsme velmi vděční generálu Perónovi, byl prvním, kdo nás uznával. Prodal nám ta auta, která máme dodnes, ty Fordy, které tu stále jsou. Prodal nám vagony pro naše železnice. Jsme mu velmi vděční. Vždycky jsme byli přáteli peronistů. Perón toho hada (USA) vážně zranil, i když ho nezabil"²³.

²²COLTMAN Leycester, *The Real Fidel Castro*, Yale University Press, 2005, s.39-44.

²³Translating Cuba, *Castro, Another Member of the Argentine Military Junta*, [online]. 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: <https://translatingcuba.com/castro-another-member-of-the-argentine-military-junta/>

Dle dalšího Castrova výroku na sklonku jeho života „bránil nárok (Argentinu) na Malvíny (Falklandy) od roku 1948. Před více jak šedesáti lety, jako univerzitní student začal s obhajobou Malvínského případu“. A otázka Falkland, jako otázka anti-imperialismu vůči Británii, byla součástí studentského kongresu, v hlavním městě Kolumbie, v Bogotě, který se konal 8. dubna 1948²⁴.

V Kolumbii se v tu dobu prosazovalo hnutí Jorgeho Eliécera Gaitána, a místní poměry Castra velmi překvapily. "Byl jsem zvyklý, že se na Kubě konaly protesty, při kterých byl zabit student nebo campesino (rolník), jako v jiných zemích," řekl Fidel. "Když jsem přijel do Kolumbie, přišlo mi divné, že novináři píšou tiskové zprávy o 30 mrtvých tady, 40 tam...". V Kolumbii docházelo k podobným masakrům denně."

Podle Fidela většinu zločinů spáchala tehdy vládnoucí Konzervativní strana a Gaitán, vůdce opozice, se jistě stane příštím prezidentem. Během tohoto dne se dokonce s Gaitánem setkal, označil jej za inteligentního člověka, který se k němu i k jeho přátelům choval velmi přátelsky. Castrovi Gaitán dokonce slíbil výstup na konci studentského kongresu, bohužel se tohoto slibu nedožil. Touto shodou náhod se Castro aktivně účastnil nejbrutálnějšího období kolumbijské historie: Bogotaza.

O tomto dni Fidel Castro hovoří takto: "Viděli jsme lidi, jak běhají po ulicích a křičí: 'Zabili Gaitana!'" "Ani ne za deset minut, než se zpráva začala šířit, se lidé začali shromažďovat jako vichřice, jako cyklon." Sám Fidel popadl do rukou železnou tyč a přidal se k protestujícím. "Nikdo si nedokáže představit, jak velká dobrodružství jsem, za tak krátkou dobu prožil! Všechny tyto zážitky mě však naučily úsilí v masovém boji"²⁵.

Tyto zážitky a zkušenosti s imperialistickými a proamerickými vládami v Jižní Americe, včetně kubánské, Fidela Castra utvrdily v potřebě boje nejen proti Kubánskému diktátoru Fulgenciu Batistovi, který se zmocnil pozice prezidenta roku 1952. Tento odboj zahájil roku 1953, kdy se Castro se svými následovníky pokusil získat zbraně a munici

²⁴ Merco Press, Malvinas Argentine sovereignty was always promoted by Fidel Castro [online]. 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z <https://en.mercopress.com/2016/11/28/malvinas-argentine-sovereignty-was-always-promoted-by-fidel-castro>

²⁵ Telesur English, Fidel Castro a Revolutionary [online]. 2022 [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.telesurenenglish.net/news/Fidel-Castro-A-Revolutionary-Witness-to-Colombias-Bogotazo-20160407-0055.html>

z kasáren v Moncadě. Z těchto 138 následovníků však přežilo tento pokus jenom zlomek z nich. Fidel a Raúl Castrovi byli zadrženi a vězněni. Následoval soud pro přeživší rebely, kde Castro, jako vystudovaný právník, převrátil soud k otázce získání moci Batistou. Argumentoval, že se jako věrný Kubánc chopil zbraně proti diktátorství v rámci své občanské povinnosti. Tato obhajoba obsahovala také slavný citát „Odsud’te mě, nezáleží na tom, historie mě osvobodí“. Soud Castra nakonec odsoudil na 15 let vězení, avšak udělal z něj osobnost známou celým národem a hrdinou pro mnoho chudých Kubánců. V květnu 1955, kvůli mezinárodnímu nátlaku, propustil politické vězně včetně Castra a jeho následovníků. Fidel a Raul Castrovi se proto přesunuli do Mexika, kde založily „Hnutí 26. července“ pojmenované po dni útoku na Moncadské kasárny. Mezi rekruty se tenkrát objevil i argentinský doktor Ernesto „Che“ Guevara.

V listopadu 1956 se 82 mužů nalodilo na malou jachtu a vrátili se na Kubu. Jak je pro jihoamerické guerilly typické zaujali pozice ve výšinách, kde rekrutovali nové členy, získávali munici a útočili na armádní budovy. Během tohoto období se s vůdci revoluce setkávali novináři, kteří rozhovory s nimi publikovali po celém světě.

V tuto dobu již Batista nemohl revoluční myšlenky vymýtít a poslední pokusy o boj nevyšli. Jeho vojáci dezertovali a někteří změnili stranu při které bojovali. Léta roku 1958 již Castrovi téměř nic nebránilo k převratu. Postupovali z výšin do vesnic a měst, kde byli vítáni jako osvoboditelé. Zatímco Castrovi jednotky postupovali směrem k Havaně, zatímco odzbrojovali vojenské objekty, neváhal se Castro zastavovat v obcích a dávat proslovy o svých myšlenkách. Do města Havany dorazili 9. lednu roku 1959²⁶.

Od 16. února 1959, 38 dní po vstupu do Havany se Fidel Alejandro Castro Ruz stává 15. premiérem Kuby a započíná tak na 47 let období, kdy je ve vedení Kuby²⁷.

²⁶ ThoughtCo, A Brief History of the Cuban Revolution, [online]. 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/the-cuban-revolution-2136372>

²⁷ FARBER, Samuel. Fidel Castro (1926-2016). [online]. 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://inthesetimes.com/article/fidel-castro-1926-2016-death-history-communist-party>

3.5 Základní makroekonomické ukazatele

3.5.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt neboli HDP je souhrnným peněžním vyjádřením ceny veškerých statků a služeb nově vyprodukovaných na určitém území za dané období. V této práci je tímto obdobím zpravidla rok. Je rozlišen do dvou kategorií, jako produkt nominální a produkt reálný. V případě nominálního produktu, je k výpočtu použito běžných (aktuálních) cen daného roku. Z tohoto důvodu bývá zkreslen změnou cen, způsobenou inflací. Reálný HDP je počítán s použitím stálých cen pro všechny počítané roky. Tyto stálé ceny určuje hodnota cen ve výchozím roce²⁸. Pro lepší interpretaci dat je v práci použita varianta reálného HPD, kdy je výchozí rok uveden v poznámce pod grafem.

3.5.2 Inlace

Inlace znázorňuje míru nárůstu cen za dané časové období v rámci dané ekonomiky. K výpočtu tohoto ukazatele je používán spotřební koš obsahující zboží běžně nakupované domácnostmi. Celkové náklady na tento koš se dále nazývají jako index spotřebitelských cen. Právě změna tohoto indexu za určité období se nazývá inflací spotřebitelských cen a je nejpoužívanějším měřítkem inflace. Spotřební koš je ve většině pro větší konzistentnost udržován konstantní, ale bývá příležitostně upravován, pro odrážení změny ve spotřebě. Například z důvodu nahrazení položek, místo kterých jsou nakupovány modernější varianty²⁹.

Tento nárůst cen, pokud je dlouhodobý, bývá způsoben nesprávnou monetární politikou země. V této práci je nejčastěji spojována se státem Venezuely kde kvůli pádu ceny ropy, spadla hodnota venezuelského Bolívaru. Znakem místní monetární politiky byl zejména tisk dalších bankovek do oběhu, což hodnotu místní měny dále snížilo. Na zaplacení

²⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, Databáze časových řad ARAD, Metodický list: Hrubý domácí produkt [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/hdp4_cs.pdf

²⁹ ONER, Ceyda, International monetary fund: Inflation: Prices on the rise [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/Series/Back-to-Basics/Inflation>

závazků státu bylo bankovek vytištěno ještě více. Tato zacyklená monetární politika, založená na tisknutí peněz, vedla k následné hyperinflaci ve Venezuele³⁰

3.5.3 Nezaměstnanost

Termín nezaměstnanost označuje část obyvatel, kteří aktivně, ale neúspěšně hledají zaměstnání. Míra nezaměstnanosti je počítána jako podíl nezaměstnaných v pracovní síle. Pro procentuální vyjádření je výsledná hodnota násobená 100. Do této pracovní síly nespádají osoby mladší patnácti let, pobírající důchod a ty které nejsou schopni, či ochotni nastoupit do zaměstnání³¹. Míra nezaměstnanosti je jedním z hlavních ukazatelů ekonomického postavení, a využití pracovního potenciálu v zemi. Pokud období bez zaměstnání trvá déle než 27 týdnů, jedná se o nezaměstnanost dlouhodobou. Při vysoké míře nezaměstnanosti se z důvodu snížení finančních prostředků snižuje poptávka, spotřeba i celková kupní síla obyvatelstva. Tato nízká poptávka může vést k nižšímu potřebnému počtu zaměstnanců, a tedy dalšímu nárůstu míry nezaměstnanosti. Proti zacyklení je proto nutný zásah státu³².

3.5.4 Platební bilance

Platební bilance, celým názvem platební bilance zahraničního obchodu vyjadřuje záznam veškerých ekonomických transakcí mezi rezidenty a nerezidenty daného státu za dané období. Strukturálně je tvořena běžným, kapitálovým a finančním účtem. V běžném účtu je zachycen tok zboží, služeb, primárních i druhotných důchodů a dotací.³³ Kapitálový

³⁰ CARMODY, Michelle, The Conversation, What caused hyperinflation in Venezuela: a rare blend of public ineptitude and private enterprise [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://theconversation.com/what-caused-hyperinflation-in-venezuela-a-rare-blend-of-public-ineptitude-and-private-enterprise-102483>

³¹ Reserve Bank of Australia, Unemployment: Its Measurement and Types [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://www.rba.gov.au/education/resources/explainers/unemployment-its-measurement-and-types.html>

³² Corporate Finance institute, Unemployment [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/unemployment/>

³³ Česká Národní Banka, Metodický list platební bilance [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/bpm6_bop_cs.pdf

účet zahrnuje akvizice nevyráběných aktiv a kapitálové transfery³⁴. Finanční účet zachycuje přírůstky a úbytky finančních aktiv a pasiv, tedy zejména přímé a portfoliové investice, finanční deriváty a rezervní aktiva. V platební bilanci je také zahrnuto saldo chyb a opomenutí, které představují statisticky neidentifikované toky této bilance³⁵.

³⁴ Eurostat, Kapitálový účet [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z:
<https://data.europa.eu/data/datasets/va4axm6gj4awoobuichetg?locale=cs>

³⁵ Česká Národní Banka, Metodický list platební bilance [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z:
https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/bpm6_bop_cs.pdf

3.6 Vliv kubánské revoluce

Tato část práce je věnována politickému vlivu kubánské revoluce zejména z hlediska guerilla organizací, které zásadně ovlivňují vývoj Jižní Ameriky od 60. let, kdy došlo k jejich největšímu rozmachu. Dále se zabývá aktuálním prezidentem Kolumbie a bývalým prezidentem Venezuely, kteří mají s vůdci kubánské revoluce přinejmenším kladný vztah.

Vlivem revoluce z ekonomického hlediska se zabývá poslední část práce, kde je zkoumán potencionální dopad samotné revoluce na HDP vybraných států a v případě Venezuely i vliv nástupu vůdců státu s blízkými vazbami na Fidela Castra na místní inflaci.

3.7 Politická stránka vlivu revoluce

3.7.1 Vliv kubánské revoluce na guerilla hnutí v Kolumbii a Venezuele

Největším dopadem kubánské revoluce na Venezuelu byla v 60. a 70. letech guerilla válka, ve které se partyzánské bojovníky snažili o svržení tehdejší pravicové vlády inspirování jejich kubánským vzorem. V roce 1960 byla zformována marxistická strana Movimiento de Izquierda Revolucionaria – MIR (Levicové revoluční hnutí), která byla přímo ovlivněna návštěvou Fidela Castra v Caracasu v roce 1959, za účelem oslavy pádu vlády M. P. Jiméneze. Toto hnutí prokázalo svoje ovlivnění kubánskou revolucí již dva roky po založení v lednu 1962 kdy se pokusilo, spolu s ostatními venezuelskými organizacemi o převrat. Tento pokus o převzetí moci ale nebyl úspěšný a jeho výsledkem bylo zatčení 400 rebelů a zákaz MIR, ale také PCV – komunistické strany Venezuely. V následujících 60. a 70. letech se tento chaos pouze stupňoval a docházelo k únosům vedeným jak MIR, tak zejména PCV. Levicové revoluční hnutí také ovlivnilo vývoj Venezuely založením organizace FALN – Fuerzas Armadas de Liberación Nacional (Ozbrojené síly národního osvobození) v roce 1962³⁶. Dle tehdejšího kubánského revolucionáře a později novináře Ulisese Estrady byla FALN Castrem významně podporována a byla založena jako odpověď na výše zmíněný zákaz. Veškerá podpora jihoamerické levice kubánskou vládou byla popírána až do 90. let, kdy ji Castro veřejně přiznal, s jedinou výjimkou – Mexikem³⁷.

³⁶ AZZELLINI Dario, Venezuela, Guerilla Movements, 1960s-1980s, Wiley-Blackwell, 2009 [online] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/338701228_Venezuela_Guerilla_Movements_1960s-1980s

³⁷ Agencias, Ex oficial cubano revela la 'Operación Fantasma' de ayuda a la izquierda en Latinoamérica, 2006, [online] [cit. 2022-10-28] Dostupné z:

Po úspěchu, který mělo Castrovo hnutí na Kubě, očekával se svým bratrem Raúlem, že se politicko-ekonomické vlivy, na kterých kubánská revoluce vznikla, objevují po celé Jižní Americe a, že tedy i další národy podobnou revoluci zorganizují. Kubánská vláda těmto pokusům o převraty hodlala pomoci, také z důvodu chutě oslabení západního „pro-amerického“ světa. Kubánští agenti a diplomaté tedy navazovali kontakty s revolucionáři, partyzánskými „guerilla“ hnutími a dalšími typy teroristů. Tyto kontakty byly podpořeny dodávkami zbraní, zdravotních pomůcek, ale také všudypřítomnou propagandou. Bylo také obvyklé, že tito proti-systémoví bojovníci jezdili na Kubu za účelem výcviku³⁸.

Mezi tyto revolucionáře nepatřili pouze Jihoameričané, ale také občané z jiných světadílů o čemž svědčila i Konference tří kontinentů z ledna roku 1966. Této události se mimo zastupitelů latinskoamerických skupin zúčastnili i zejména komunističtí, politici z Egypta, Číny, Sovětského svazu, Alžírsko, Tanzanie a pro anti-imperialisty v 60. letech důležitého Vietnamu³⁹. Na této akci také Castro prohlásil, že způsob, jakým má být boj veden je pomocí kulek, nikoli pomocí hlasování. Tímto se také vyhranil proti komunistům, kteří nesouhlasili s takto násilným přístupem. Trénovány a podporovány byly guerilla hnutí v Argentině, Bolívii, Brazílii, Chile, Kolumbii, Dominikánské republice, El Salvadoru, Guatemale, Nikarague, Peru, Uruguayi a Venezuele. Kubánská revoluce tímto ovlivnila guerilla hnutí po celé Jižní Americe. Na Kubu také zavítali s žádostí o vojenský výcvik a politické rady vůdci všech relevantních politicko-armádních organizací, kromě FARC z Kolumbie, PCP-SL z Peru a Mexických organizací. Během těchto návštěv byli také přesvědčováni k nahrazení pomalého a trpělivého přístupu, který mnohá hnutí měla, za model boje provozovaný Che Guevarou v jeho vojenských spisech. I samotné setkání s vůdci kubánského hnutí působilo na partyzány z latinskoamerických států až omamně⁴⁰.

Během 60. let, kdy byl ve Venezuele prezidentem Romulo Batancourt se vztahy mezi touto zemí a Kubou zhroutily, což bylo poprvé od roku 1902. Jeden z důvodů byla i nová kubánská vláda, kterou Batancourt odsuzoval. Takto vyhraněné postoje však neměl pouze

<https://web.archive.org/web/20070817111719/http://www.cubaencuentro.com/es/encuentro-en-la-red/cultura/noticias/ex-oficial-cubano-revela-la-operacion-fantasma-de-ayuda-a-la-izquierda-en-latinoamerica#>

³⁸ PONS Eugene, SUCHLICKY Jaime, Castro and Terrorism: A Chronology, Institute for Cuban & Cuban-American Studies, 2001

³⁹ BARCIA Manuel, 'Locking horns with the Northern Empire': anti-American imperialism at the Tricontinental Conference of 1966 in Havana, Routledge, 2009, s.208-217

⁴⁰ KRUIJT Dirk Latin American Guerrilla Movements: Origins, Evolution, Outcomes, Routledge, 2000,

proti levicovým diktaturám, ale i vůči pravicovým, jako například té v Dominikánské republice. Tuto novou politiku Venezuely sepsal v Batencountově doktríně, kde odmítá zachovávat diplomatické vztahy s vládami států, které dosáhly moci pomocí povstání, nebo puče ⁴¹. Také tímto činem se z Venezuely stal jeden z cílů odboje podporovaného Kubou. Například v květnu roku 1967 se Venezuelská armáda střetla s guerillou trénovanou na Kubě, 70 km daleko od Caracasu u města Machurucuto. Tento třídní boj přežili pouze dva rebelové, o kterých informoval americký magazín TIME. Proces v hlavním městě Venezuely, Caracasu s 25letým Manuelem Castellanosem a 29letým Pedrem Torresem, kteří byli součástí kubánské armády skončil uvězněním obou mužů v místní vojenské věznici. Tito vojáci byli součástí 12členné skupiny, ze které bylo 8 mužů Venezuelanů a 4 Kubánci a která měla za úkol spojit se s 200 až 300 guerilla skupinami ve venezuelských Andách. Událost byla jasným příkladem toho, jak se do Venezuely snaží Fidel Castro exportovat svou revoluci. Zbraně, kterými guerilla bojovníci stříleli byly identifikovány jako pušky AK47 vyrobené v Severní Koreji, které Kubě prodalo tehdejší Československo. I přes to se k této akci Kuba nikdy nepřihlásila. Magazín TIME se také zmiňuje o nárůstu teroristických útoků inspirovaných Castrem po celém kontinentu a zejména také o útocích v Kolumbii, kde byly tyto útoky standardem ^{42 43}.

V Kolumbii byl také v roce 1964 založen FARC-Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (Revoluční ozbrojené síly Kolumbie). Hnutí, které ovlivnilo historii tohoto státu až do roku 2016, kdy bylo i s pomocí Raúla Castra vyjednáno příměří. FARC, ale na rozdíl od ostatních guerilla hnutí v Jižní Americe, nebylo finančně závislé na Kubě. Tomu tak bylo zejména díky výnosům z únosů, prodeje drog a vydírání. Také proto leaderi FARC, i když ke Castrovi vzhlíželi, ne vždy poslechli jeho rad. Castro byl například proti prodeji drog, který jejich boj pomáhal financovat, a po konci studené války, v roce 1993 se na své oficiální cestě do Bogoty vyjádřil v nesouladu se svým výrokem z roku 1966 a radil kolumbijským partyzánům, že větší šanci k převzetí moci by měli přes hlasování ve volbách

⁴¹ Country-data.com, Venezuela, Foreign relations [online]. 1990 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-14581.html>

⁴²BERMUDEZ Angel, Cómo fue el "desembarco de Machurucuto", el intento de intervención militar en Venezuela ideado en Cuba por Fidel Castro, BBC – Mundo, [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-47263573>

⁴³ TIME, Latin America: Castro's Targets [online] 1967 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,840892,00.html>

a celkově odsoudil prolévání krve a vyzval k jednání o míru⁴⁴. V rámci ekonomické zátěže představoval, podle bývalého senátora Roye Barrerese, 55letý konflikt mezi kolumbijskou vládou a FARC výdaj v hodnotě téměř 50 miliard USD každý rok. Tento mír předpokládá výdaj necelých 4,5 miliard USD ročně⁴⁵. Tato válka také stála za úmrtími 220 000 lidí, a je předpokládáno že až 4/5 ze všech obětí byli civilisté⁴⁶.

3.7.2 Gustavo Petro, prezident Kolumbie obdivující Castra

Šest let po nastolení míru mezi Kolumbijskou vládou a FARC nastala pro jihoamerickou levici v roce 2022 další zásadní událost, a to jmenování nového prezidenta Kolumbie Gustava Petra. Tento politik je také často označován za prvního prezidenta této země, který je levicově smýšlející, musíme však při podobných komentářích zohlednit prezidenty z 30. a 40. let, kteří i když nejsou explicitně levicoví, nesou jako liberálové podobné prvky⁴⁷. Ve spojení s kubánskou revolucí však není zásadní pouze teoretická levicovost, kterou Petro zastává, ale také jeho aktivní účast v guerilla organizaci M19- Movimiento 19 de abril (Hnutí 19. dubna). Zajímavostí je v tomto případě fakt, že právě 19. dubna roku 1960 se Gustavo Petro narodil.

Sám Petro říká, že jeho politickou aktivitu v něm probudil v roce 1967, kdy mu bylo 7 let, pláč jeho otce. Pláč, který způsobilo zjištění, že bolívijská armáda ve spolupráci s americkou armádou a CIA⁴⁸ zastřelila „Che“ Guevaru. Gustavo Petro do M-19 nastoupil v roce 1978 ve svých 18 letech a byl její součástí až do pokusu prezidenta Betancura o mír s M-19 v roce 1988, který byl neúspěšný z důvodu nespolupráce části armády. V tomto období, konkrétně v roce 1985, také strávil 18 měsíců ve vězení pro nelegální držení zbraní.

⁴⁴ OTIS, John, Cuba's dictator was Colombia's peacemaker: How Fidel Castro helped end conflict with FARC [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/world/castro-cuba-farc-colombia-peace-1.3878489>

⁴⁵ ACOSTA, Luis Jaime. Peace will cost Colombia \$44 billion over 10 years, senator says [online] [cit. 2023-05-07] Dostupné z:

<https://www.reuters.com/article/us-colombia-rebels-idUSKCN0HX1KC20141008>

⁴⁶ The Guardian, Colombian conflict has killed 220,000 in 55 years, commission finds [online] [cit. 2023-05-7] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2013/jul/25/colombia-conflict-death-toll-commission>

⁴⁷ LSE Latin America and Caribbean, Colombia's first leftist president? 2022 election from a historical perspective [online] [cit. 2023-02-14] Dostupné z: <https://blogs.lse.ac.uk/latamcaribbean/2022/06/23/colombias-first-leftist-president-2022-historical-perspective/>

⁴⁸ KORNBLUH, Peter, The Death of Che Guevara: Declassified, National Security Archive, Oxford University Press, 1997, Dostupné z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB5/>

Dle jeho spolupracovníků se ale spíše, než činností spojeným se zbraněmi věnoval propagandě a komunitním pracím⁴⁹.

Přes toto všechno však musíme brát v potaz že M-19, které se v únosech často rovnalo FARC, nebylo na rozdíl od ostatních guerilla hnutí v Kolumbii založeno na komunistických, ale spíše na demokratických základech a nemělo za cíl politický převrat komunistického stylu, ale spíše přeměnu systému na demokratičtější, například rozdělením politiky a církve, což se nakonec stalo pravdou⁵⁰.

To, že M-19 nebyla primárně komunistickou organizací, však nemůžeme interpretovat tak, že Gustavo Petro nemá s komunismem nic společného. Za zmínku minimálně stojí jeho názor na Fidela Castra. O něm svědčí Petrův příspěvek na sociální síti Twitter z roku 2016, 5 dní po Castrově smrti. V tomto tweetu píše, že: „Stejně jako je Bolívar (bojovník za nezávislost na Španělsku) neodmyslitelně spjat s dějinami Latinské Ameriky, je s nimi spjat i Fidel. Dva rebelové, oba nesmrtelní“⁵¹.

Aktuální prezident Kolumbie se tedy zabývá myšlenkami té nejstarší a nejdogmatictější formy latinskoamerické levice, která na Fidela Castra vzhlíží jako na příklad odporu vůči USA a přehlídí jeho autoritářství podpořené disentu během celé jeho vlády. A podobných příspěvků na twitterové stránce nynějšího prezidenta Kolumbie najdeme mnoho. Příspěvků, kde popisuje, jak se kubánský lid loučí se svým milovaným vůdcem⁵², vyzdvihává Castrovy projevy proti změně klimatu⁵³, komentuje osobu „Che“ Guevary⁵⁴ a v roce 2020 chválí přístup Kuby k pandemii Covidu 19⁵⁵. Svůj vřelý vztah ke Kubě prezentují nejen jeho výroky rovné oficiální propagandě Kuby, ale také jeho mnohé návštěvy této země. Nejprve

⁴⁹ CNN Latinoamérica, ¿Cuál es la historia de Gustavo Petro en la guerrilla del M-19? [online] [cit. 2023-02-14] Dostupné z: <https://cnnespanol.cnn.com/2022/06/19/gustavo-petro-guerrillero-m-19-historia-orix-2/>

⁵⁰ ALSEMA Adriaan, Colombia reports, When Gustavo Petro was a guerilla [online]

[cit. 2023-02-14] Dostupné z: <https://colombiareports.com/amp/when-gustavo-petro-was-a-guerrilla/>

⁵¹ PETRO, Gustavo, 26.11.2016 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z:

<https://twitter.com/petrogustavo/status/802532105758588928>

⁵² PETRO, Gustavo, 30.11.2016 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z:

<https://twitter.com/petrogustavo/status/804057402014396420>

⁵³ PETRO, Gustavo, 26.11.2016 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z:

<https://twitter.com/petrogustavo/status/802561717838512128>

⁵⁴ PETRO, Gustavo, 10.10.2020 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z:

<https://twitter.com/petrogustavo/status/1314945919251611651>

⁵⁵ PETRO, Gustavo, 14.7.2020 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z:

<https://twitter.com/petrogustavo/status/1283123234733535234>

jako politik v roce 1993, poté také stejně jako bývalý prezident Venezuely z důvodu léčení zdravotních potíží. Poté samozřejmě adoroval kubánský zdravotní systém, který se zasloužil o včasný nález rakoviny a úspěšnou operaci^{56 57}. V roce 2022 opět potvrdil svou politickou orientaci kritikou vlády Spojených států, kvůli zařazení Kuby na seznam zemí podporujících teroristické skupiny. Toto prohlásil za nespravedlnost⁵⁸.

3.7.3 Hugo Chávez

Na rozdíl od Kolumbie, kde nastoupil k vládě prezident vzhlízející ke Castrovým myšlenkám až v roce 2020, v sousední Venezuele vládnou podobně smýšlející již od roku 1999.

Do té doby byla Venezuela se svými 34 lety s nepřetržitou demokratickou vládou považována za jednu z nejstabilnějších demokracií Jižní Ameriky, kde armáda spolupracovala s vládou a posledním diktátorem byl pravicový Marcos Jiménez do roku 1958. Na konci 20. století však ekonomiku Venezuely oslabil pokles ceny ropy, která je jejím hlavní exportní komoditou. A i když tehdejší prezident Pérez relativně úspěšně snižoval inflaci, která v roce 1989 dosahovala až 80 % a zastavil ekonomickou recesi, jeho pozitivní výsledky byly znát pouze z makroekonomického měřítka. Reálná mzda většiny Venezuelanů stále klesala, zatímco se stále zvyšovala nezaměstnanost. Všudypřítomná korupce, zvyšující se kriminalita, nedůvěra v politiky, studentské protesty a nepokoje a stávkové akce naznačovaly přicházející změnu⁵⁹.

Chávez byl od roku 1983 zakladatelem Revolučního Bolívarovského hnutí – MBR 200 (*Movimiento Bolivariano Revolucionario 200*), které má kořeny v armádě jako hnutí proti

⁵⁶ PETRO, Gustavo, 23.4.2020 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://twitter.com/petrogustavo/status/1253417093199876099>

⁵⁷ CiberCuba.com, La admiración de Gustavo Petro por Fidel Castro: “Siempre vivo”, [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://www.cibercuba.com/noticias/2022-06-20-u1-e208512-s27061-admiracion-gustavo-petro-fidel-castro-siempre-vivo>

⁵⁸ Infobae.com, Presidente de Colombia considera “una injusticia” incluir a Cuba en el listado de países que apoya a grupos terroristas, [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://www.infobae.com/america/colombia/2022/10/03/presidente-de-colombia-considera-una-injusticia-incluir-a-cuba-en-el-listado-de-paises-que-apoya-a-grupos-terroristas/>

⁵⁹ BABURKIN Sergei, Journal of Political & Military Sociology Vol. 27, No. 1, str.141-5, University Press of Florida, 1999

korupci a sociální nespravedlnosti a ztrátě národní identity⁶⁰. V únoru 1992 vyvrcholily snahu o změnu pokusem o převrat, který ale tehdy nebyl úspěšným a skončil zatčením 300 rebelů a slovy jejich vůdce: „Odvedli jste dobrou práci, ale je čas zabránit dalšímu krveprolití“⁶¹.

Podobně jako Fidel Castro začal vládnout na Kubě 7 let po nepovedeném pokusu o státní převrat v roce 1952, se i Hugo Chávez stal prezidentem Venezuely v roce 1999, necelých 7 let po svém pokusu o převrat.

Pro Castra nebyla 90. léta jednoduchým obdobím, jelikož z důvodu rozpadu Sovětského svazu chybělo na Kubě velké množství surovin. Také z tohoto důvodu byl pro něj úspěch venezuelského revolucionáře zásadní. Venezuela dodávala na Kubu až 6 milionů litrů ropy denně. Výměnou za tuto levnou ropu, splatnou s nízkým úrokem po dobu 15 let, vyslala Kuba do Venezuely více než 17 000 lékařů, učitelů a podobné inteligence⁶². Tato spolupráce ulehčila situaci jak Kubáncům, kteří již neměli problémy s výpadky elektřiny, tak Venezuelanům, kteří měli relativně fungující bezplatnou lékařskou infrastrukturu s možností speciálního ošetření na Kubě. Během prvních tří let tohoto programu se provedlo 100 letů za tímto účelem⁶³. Podobná spolupráce těchto zemí pokračuje i po Chávezově smrti 5. března 2013, kdy jeho následovník Nicolás Maduro v roce 2014 vyměňuje ropné bohatství za lékaře do chudých oblastí. Touto lékařskou pomocí si Maduro upevňuje své podporovatele, kteří jsou zpravidla z chudších komunit a vidí tuto práci kubánských doktorů za jasný důkaz zlepšení která vláda Cháveza a nyní Madura přináší. Protestující z

⁶⁰ Ministerio del Poder Popular de Economía y Finanzas, Movimiento Bolivariano Revolucionario 200, organización que nació para combatir el modelo neoliberal que oprimía al pueblo [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: <http://www.mpppef.gob.ve/movimiento-bolivariano-revolucionario-200-organizacion-que-nacio-para-combatir-el-modelo-neoliberal-que-oprimia-al-pueblo/>

⁶¹ The Guardian, Hugo Chavez fails to overthrow Venezuela's government [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/05/hugo-chavez-venezuela-failed-coup-1992>

⁶² Financial Times, Venezuela and Cuba trade oil for doctors, [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: <https://www.ft.com/content/12bd92f8-1bae-11d9-8af6-00000e2511c8>

⁶³ AZICRI Max, The Castro-Chávez Alliance Latin American Perspectives, Vol. 36, No. 1, Cuba: Interpreting a Half Century of Revolution and Resistance, Part 1, str. 99-110

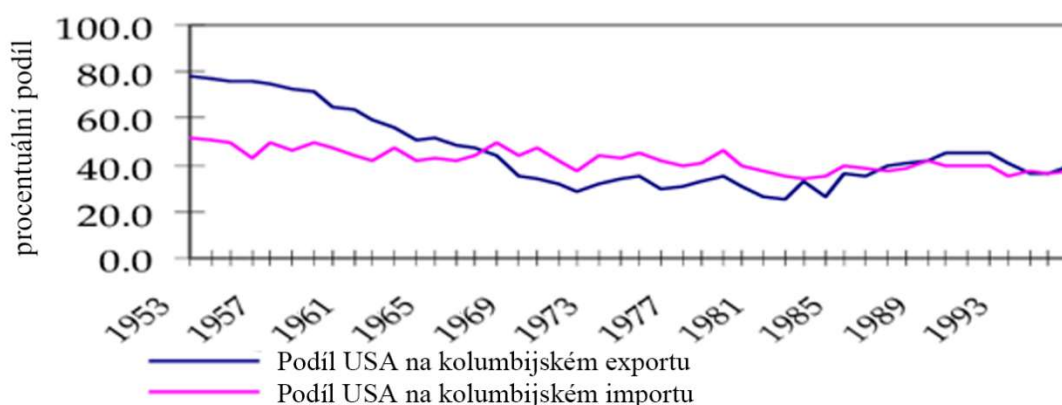
venezuelské střední a vyšší třídy svého prezidenta za tyto kroky silně kritizují, jelikož to vidí jako zbytečné plýtvání cennou ropou, zatímco země trpí velkou inflací⁶⁴.

3.8 Ekonomická stránka vlivu revoluce

3.8.1 Ekonomický vliv na stát Kolumbie

V rámci ekonomického vývoje Kolumbie se nedá tvrdit, že by v tu dobu takto silně pravicový stát byl revolucí zásadně ovlivněn. O to méně, bereme-li v úvahu silnou závislost na USA. Z grafu číslo 1 je patrné, že obchod se Spojenými státy tvořil na začátku 50. let necelých 80 % celkového exportu Kolumbie a do roku 1959 nedosáhl nižší hodnoty než 70 %, zároveň po celou druhou polovinu 20. století byl import Kolumbie tvořen zbožím USA z cca. 50 %⁶⁵.

Graf 1: Podíl obchodu USA na exportu a importu Kolumbie v letech 1953 až 1997

Zdroj: BAILEY A. Norman, *U.S. Share of Colombia trade*

Blokace kubánské ekonomiky posílila kolumbijský vývoz zboží, na které se soustředila Kuba, jako jsou výrobky z cukrové třtiny a tabák⁶⁶. Další zásadní událostí roku 1960 bylo založení Latinskoamerického společenství volného obchodu LAFTA (od r. 1980 Latinskoamerické integrační sdružení), které posílilo vnitrokontinentální obchod většiny zemí Jižní Ameriky. Z grafů č. 2 a č. 3 je zřejmé, že

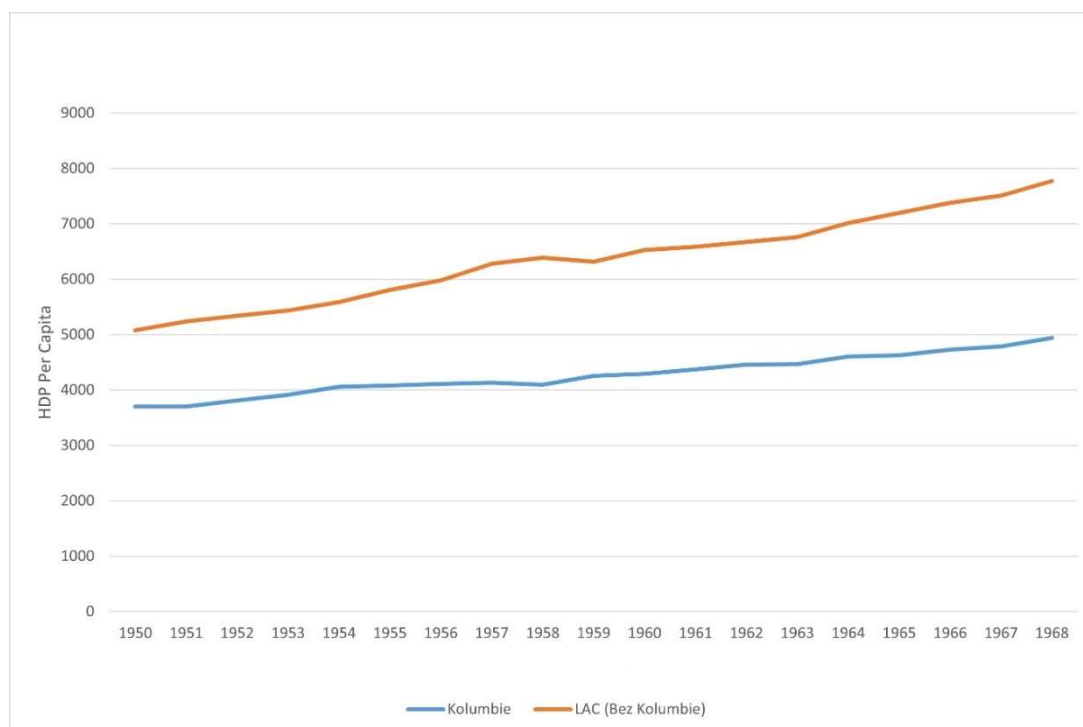
⁶⁴ NBC News, Use of Cuban Doctors in Venezuela Stirs Controversy, [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/latino/use-cuban-doctors-venezuela-stirs-controversy-n81686>

⁶⁵ BAILEY A. Norman, Colombia trade and investment relations, [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: https://www.researchgate.net/figure/US-SHARE-OF-COLOMBIA-TRADE_fig1_265198891

⁶⁶ DIAZ-ALEJANDRO, Carlos, Trends and Phases in the Colombian Economy and Its Foreign Trade and Payments, 1950-70 [online] [cit. 2023-02-24] Dostupné z: <https://elischolar.library.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1146&context=egcenter-discussion-paper-series>

reálný hrubý domácí produkt Kolumbie nezaznamenal od 50. do 80. let žádné výrazné vychýlení od trendu růstu. Zároveň ukazuje, že HDP Kolumbie prakticky kopíruje HDP ostatních států Latinské Ameriky. Nedá se proto tvrdit, že kubánská revoluce ve velkém měřítku přímo ovlivnila hrubý domácí produkt Kolumbie.

Graf 2: Vývoj HDP Kolumbie a zbytku Jižní Ameriky a Karibiku v letech 1950-1968

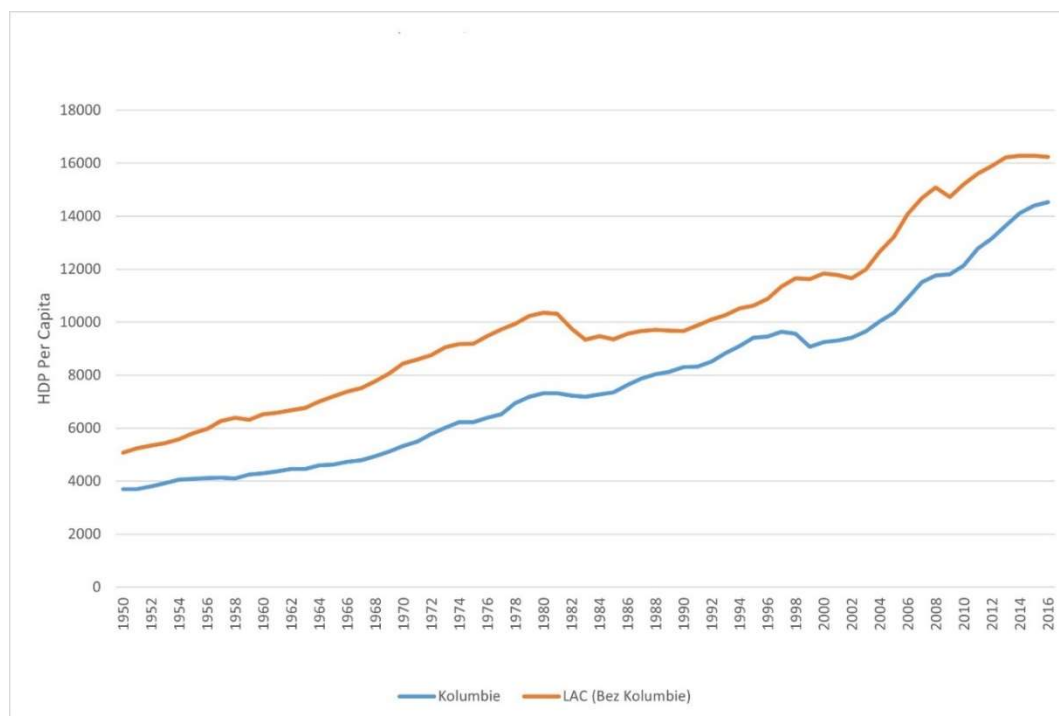
Zdroj: OECD/UN/UNIDO, *Production Transformation Policy Review of Colombia*.
Hodnoty uvedeny v USD v cenách roku 2011

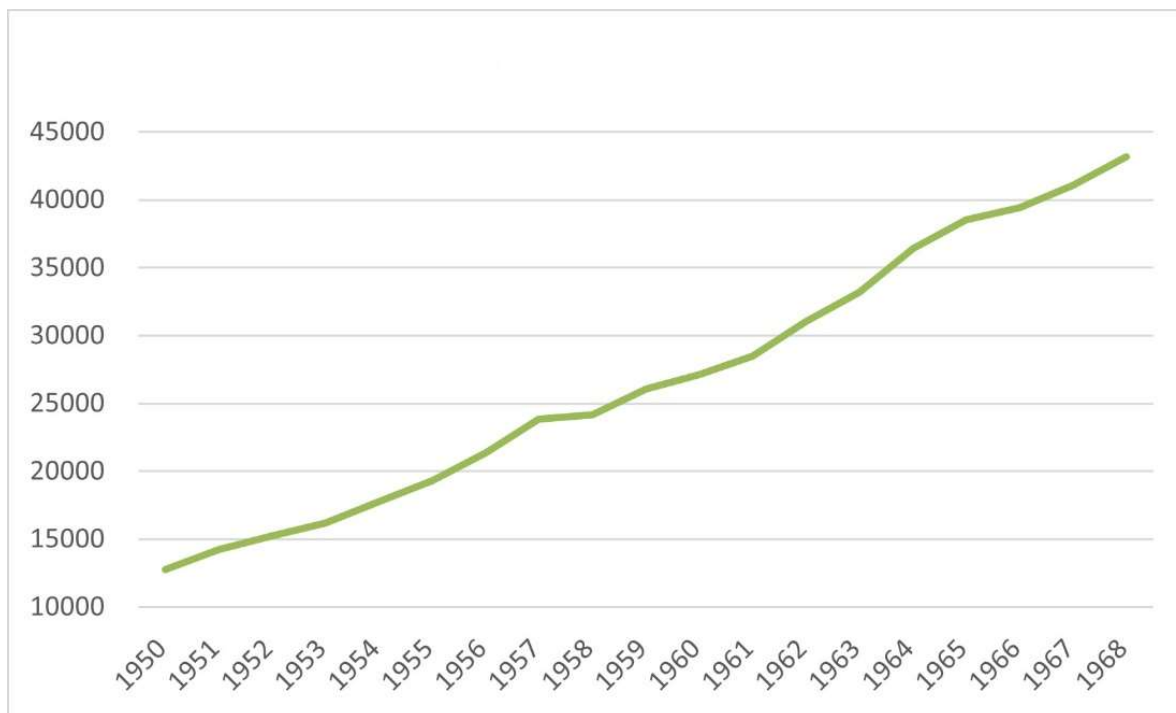
Zdroj: OECD/UN/UNIDO, *Production Transformation Policy Review of Colombia*.
Hodnoty uvedeny v USD v cenách roku 2011

3.8.2 Ekonomický vliv na stát Venezuely

Graf 4: Vývoj HDP Venezuely v letech 1950-1968

Graf 3: Vývoj HDP Kolumbie a zbytku Jižní Ameriky a Karibiku v letech 1950-2016

Zdroj: Banco Central de Venezuela.
Hodnoty uvedeny v milionech VEB v cenách roku 1957

Z grafu č. 4 lze vyčíst, že změny v HDP Venezuely během 50. a 60. let 20. století jsou rostoucí s podobným trendem jako v ostatních státech Latinské Ameriky, ani zde tedy není zřejmý přímý dopad kubánské revoluce. Největší část z HDP tvoří ropné společnosti a průměrný pracovník si přišel na tehdejších 14 amerických dolarů (v dnešní době cca 174 USD, 3850 CZK) ročně. Co se týče obchodu s Kubou, jsou dostupná pouze data od roku 1993, takže přímý vliv kubánské revoluce posoudit nelze. Vzhledem ke vztahu těchto států po Betancourtově doktríně však můžeme odhadovat nevýznamný obchod mezi těmito státy až do nástupu Cháveze k moci. V dnešní době je Venezuela závislá na exportu ropy, kterou historicky dovážela nejvíce do USA. Ta však v roce 2019 vyhlásila sankce vůči této komoditě, což pro Venezuelu znamenalo další snížení HDP a skrze tisk peněz nárůst inflace. Hyperinflace dosáhla svého vrcholu v únoru 2019, kdy dosáhla hodnoty 344 509 % a v letech 1973 až 2022 byla průměrná inflace 3 693 %⁶⁷. Nejen toto znehodnocování měny vedlo k masovým protestům proti prezidentu Madurovi. Ten s podporou armády zatýká

⁶⁷ Trading Economics, Venezuela Inflation, [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/venezuela/inflation-cpi>

nejen příslušníky národní gardy, kteří se pokoušejí o jeho svržení. Sám Maduro označuje svoje kritiky za fašisty⁶⁸.

Index spotřebitelských cen v hlavním městě Caracasu, zobrazený v grafech č. 5 až 9 a dostupný na oficiálních stránkách Centrální banky Venezuely ukazuje obrovský nárůst hodnot. Největší nárůst cen zaznamenal graf právě v roce 2019 kdy krize dosáhla svého vrcholu. Jelikož je momentální vláda Venezuely ovlivněná myšlenkami kubánské revoluce a zároveň kubánskými vůdci, je možné tvrdit, že je tento jev nepřímo způsoben samotnou revolucí, i když nastal více jak půl století po této revoluci. Tento ekonomický vliv vlády Venezuely vede také k masové emigraci ze státu. Od roku 2015 bylo životními podmínkami donuceno opustit svou rodnou zemi přes 7,13 milionů Venezuelanů, kteří se stěhují do jiných států Jižní Ameriky a Karibiku. Více než milion z nich také nyní žádá o azyl. S takovýmto množstvím vystěhovalců se Venezuelská krize řadí mezi jedno z největších uprchlických krizí na světě⁶⁹. Největší část migrantů míří do sousední Kolumbie. V té se k roku 2022 nacházelo 2,48 milionu uprchlíků. Je to ale také způsobeno tím, že část z nich se přes Kolumbii jde na jih do Ekvádoru, Peru, Chile nebo Argentiny⁷⁰. Lidé, kteří přichází do Kolumbie přes město Cúcuta, získávají peníze prodejem vlasů za 100 000 Kolumbijských pesos, což se v dnešní době rovná méně než 500 Kč. Důkazem o Venezuelské inflaci jsou také výrobky z bankovek, které v pohraničí tito imigranti prodávají. Tyto kabelky a sochy dávají možnost získání alespoň nějaké hodnoty u znehodnocených peněz⁷¹. Kolumbijci migranty však, dle dotazníku z roku 2019, z 56 % vítají. Naopak ale 82 % z nich nevěří, že by tato migrace měla na ekonomiku Kolumbie pozitivní vliv⁷². Pozitivní přístup k migraci mají občané Kolumbie také proto, že v 80. letech, kdy naopak Kolumbijci utíkali do Venezuely kvůli násilí spojeným s FARC. V tu dobu je právě Venezuela vřele přijala a situace posledních let je navrácením pohostinnosti⁷².

⁶⁸ The Guardian, Venezuela protests: thousands march as military faces call to abandon Maduro, [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2019/jan/23/venezuela-protests-thousands-march-against-maduro-as-opposition-sees-chance-for-change>

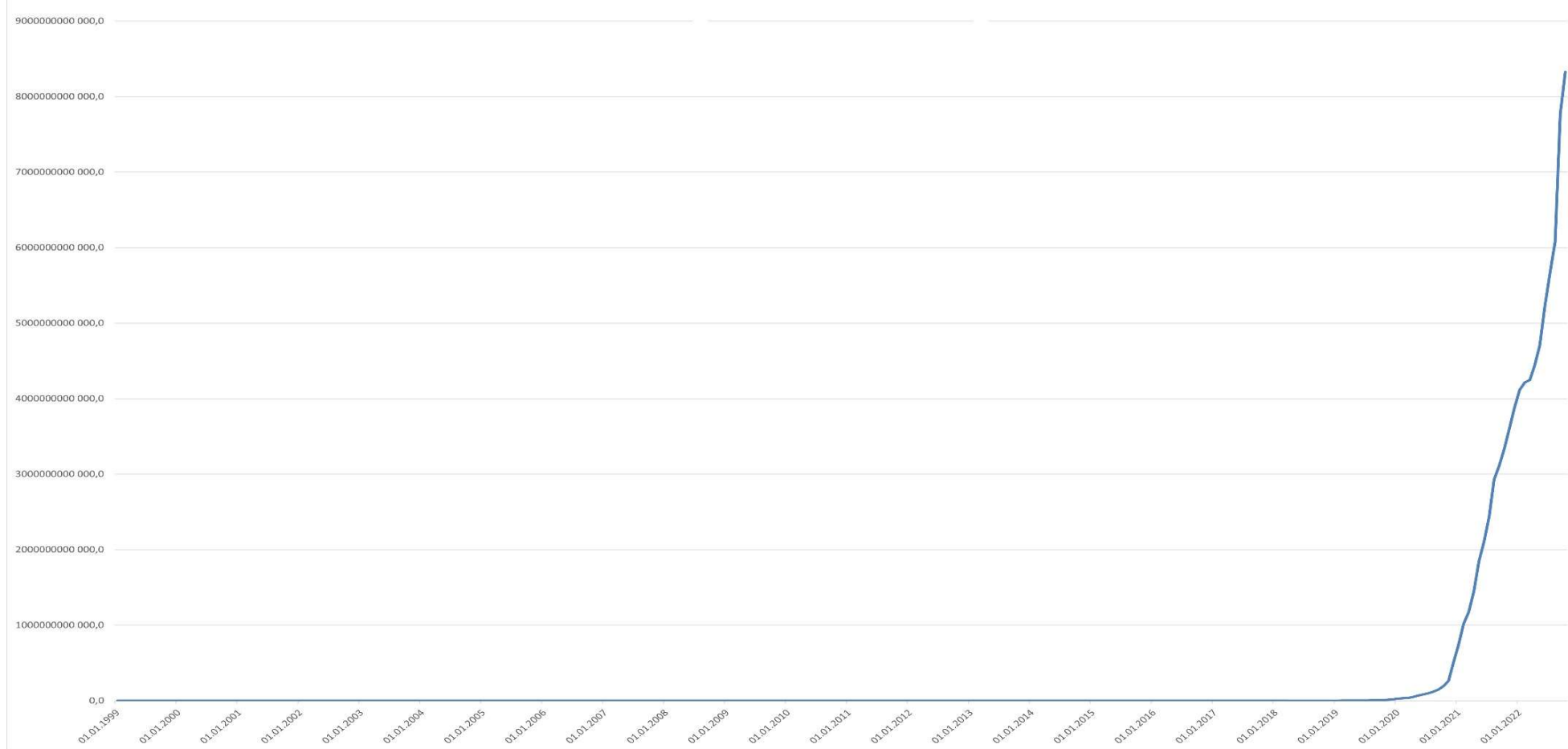
⁶⁹ The UN Refugee Agency, Venezuela situation, [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.unhcr.org/venezuela-emergency.html>

⁷⁰ BUSCHSCHLUTER, Vanessa. Venezuela crisis: 7.1m leave country since 2015 [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-63279800>

⁷¹ VOX, Why Colombia has taken in 1 million Venezuelans, Youtube video, [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=NU0RqwwewWY>

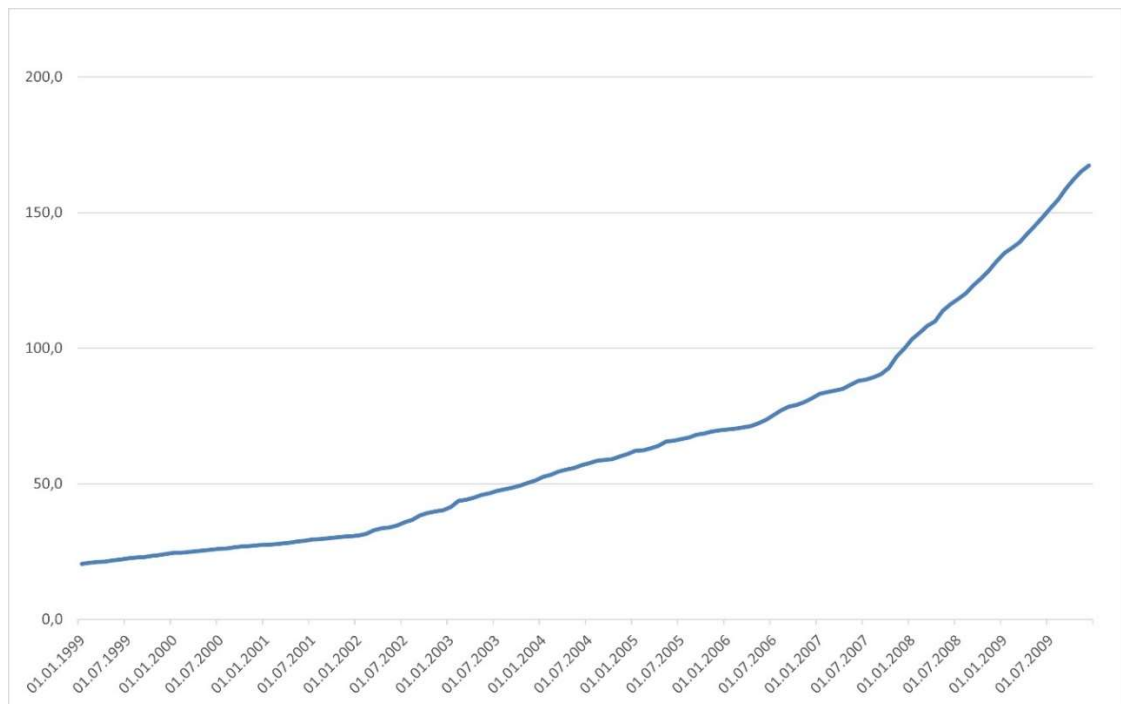
⁷² Migravenezuela, ¿Qué opinan los colombianos sobre la migración venezolana? [online] [cit. 2023-02-25] <https://migravenezuela.com/web/articulo/encuesta-colombia-opina-migracion-venezolana/935>

Graf 5: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 1999-2022

IZdroj: vlastní zpracování, Banco Central de Venezuela. cit. online 3.3.2022

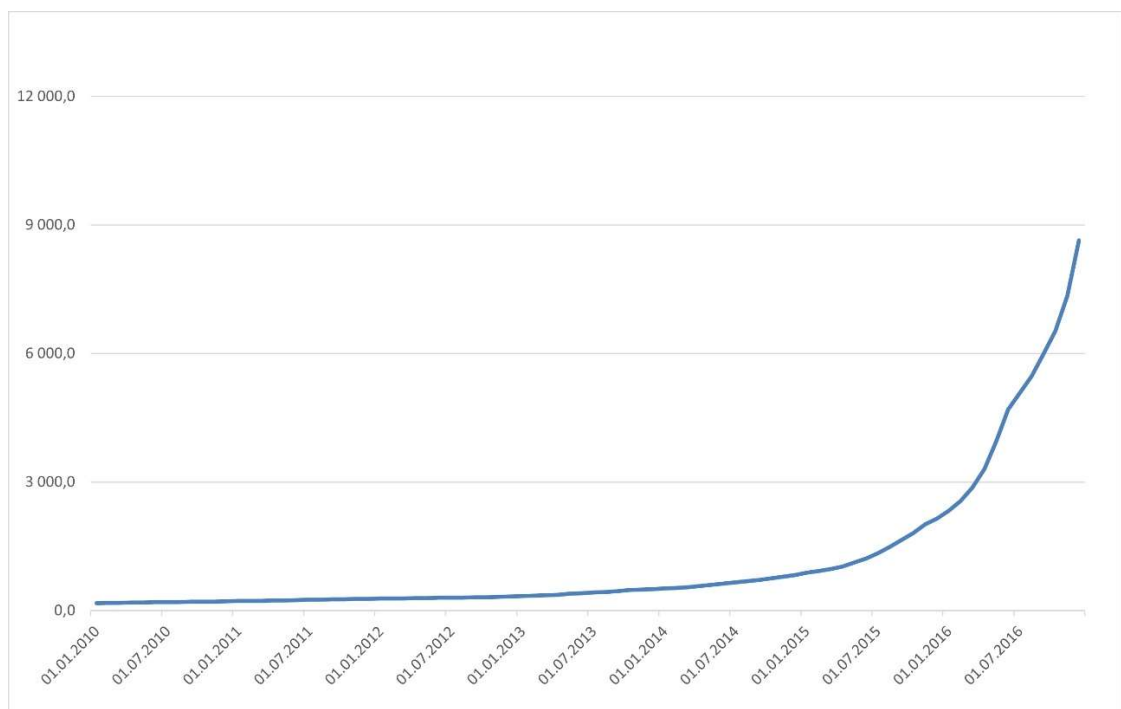
Graf 6: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 1999-2009

Zdroj: vlastní zpracování, Banco Central de Venezuela. cit. online 3.3.2022

Báze: Prosinec 2007 = 100

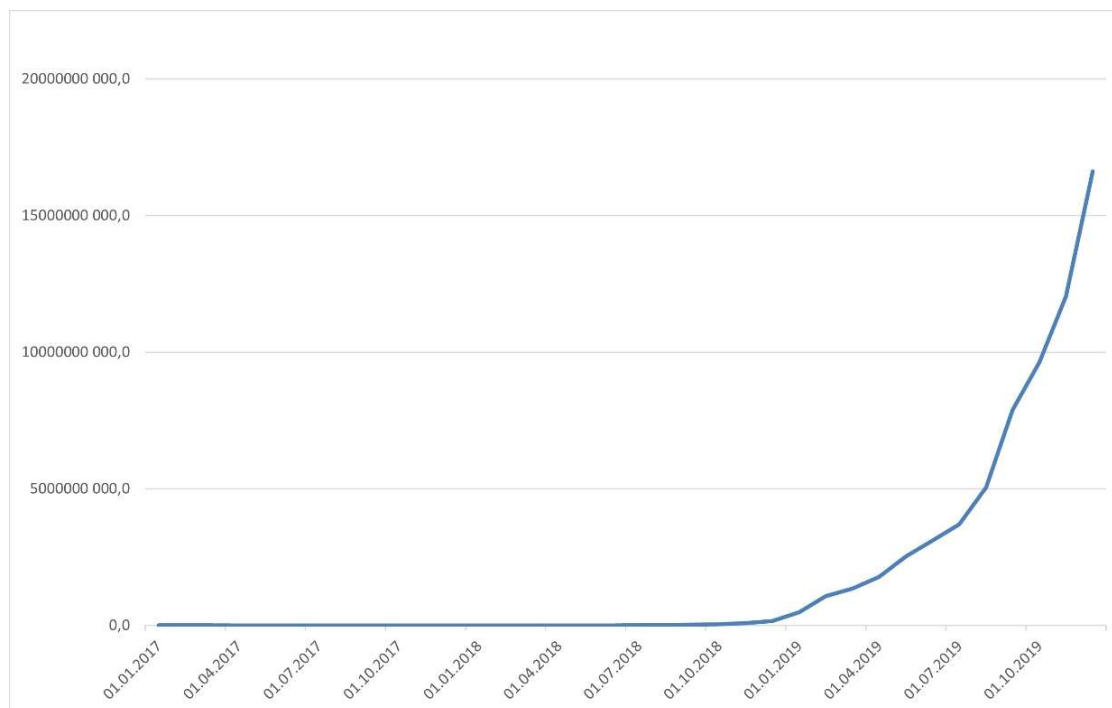
Graf 7: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 2010-2016

Zdroj: vlastní zpracování, Banco Central de Venezuela. cit. online 3.3.2022

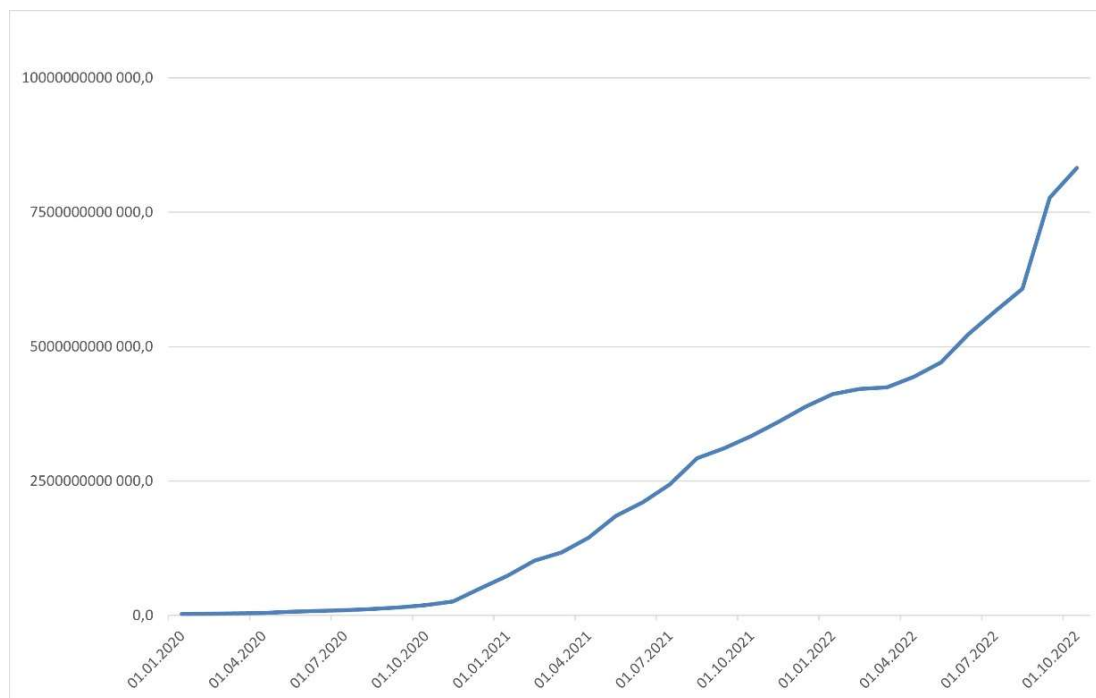
Báze: Prosinec 2007 = 100

Graf 8: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 2018-2019

Zdroj: vlastní zpracování, Banco Central de Venezuela. cit. online 3.3.2022
Báze: Prosinec 2007 = 100

Graf 9: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 2020-2022

Zdroj: vlastní zpracování, Banco Central de Venezuela. cit. online 3.3.2022
Báze: Prosinec 2007 = 100

3.9 Aktuální situace na Kubě

V březnu roku 2015 proběhlo dotazníkové šetření agentury Bendixen & Amandi, ve kterém bylo osloveno 1200 občanů Kuby, žijících ve své rodné zemi. V tomto šetření dotazovaní jedinci odpovídali na mnoho otázek týkajících se jejich pohledu na životní a politickou situaci na Kubě.

Mezi dotazovanými bylo 69 % obyvatel od 18 do 49 let a 31 % lidí starších 50. Obě pohlaví byli zastoupeny obdobně, kdy 52 % z účastníků šetření byli muži a 48 % ženy.

Jedním z prvních dotazů s otevřenou odpovědí byla v dotazníku otázka „Když se zamyslíte nad příštími 5 lety, jmenujte hlavní věci, které byste chtěli, aby kubánská vláda udělala, aby zlepšila vaši osobní situaci. Mezi 10 nejčastějšími odpověďmi bylo zmiňováno to, že by si dotazovaní přáli zlepšení ekonomického systému, nové vůdce s novými ideami, nové a více demokratické volby, odstup a nechání nové generaci vést Kubu, pád Castrova režimu a osvobození kubánského lidu od diktatury. Co se týče této otázky 54 % dotazovaných zmiňovalo zlepšení ekonomických příležitostí a 29 % reformu současného politického systému. Na toto navazuje i otázka „Podle Vás, co kubánský lid nyní potřebuje nejvíce“ byly mezi nejčastějšími odpověďmi věty o ukončení Castrovy diktatury, dosažení pravé demokracie a volný přístup k internetu. Z jedné z dalších otázek vyplývá, že 84 % dotazovaných nemá k internetu přístup vůbec. Z 16 %, kteří odpověděli, že přístup k internetu mají má nejvíce dotazovaný tento přístup v internetových kavárnách a jen 21 % má tento přístup z domu. Tedy z těchto odpovědí vyplývá, že přístup k internetu z domu má pouze 3,36 % dotazovaných.

Jako dalším typem dotazů byly otázky na názor dotazovaných na různé světové politiky a veřejné osobnosti. V tomto se jako nejpozitivnější názor týkal papeže Františka s 80 % pozitivních odpovědí, Baracka Obamy také s 80 % a krále Filipa VI. S 65 %. Mezi socialistickými vůdci získal nejvíce pozitivních odpovědí Nicolas Maduro s 62 % a kubánští vůdci Raul a Fidel Castro získali 47 a 44 %. Samotná Komunistická strana Kuby získala pouze 32 % pozitivních odpovědí.

Zároveň tento dotazník ukazuje 72% spokojenost s vzdělávacím systémem a 68 % se zdravotnictvím. Naopak 79 % dotazovaných není spokojeno s ekonomickou situací na Kubě⁷³.

Dle výstupu organizace Human Rights Watch z roku 2021 kubánská vláda nadále pokračuje v represi a zatýkání disentu a veřejných kritiků režimu. Ale i tato organizace poukazuje na kubánské zdravotnictví, které například nabízí zdarma dostupnou možnost interrupce. Tato možnost je v jihoamerických zemích po dekriminizaci potratů v roce 1965 velmi ojedinělou⁷⁴.

Organizace Prisoners Defenders upozorňuje na množství vězňů uznaných jako politických vězňů na Kubě. Těchto politických vězňů bylo do seznamu organizace uvedených 955, toto ale dle Prisoners Defenders představuje pouze 40-50 % z reálné hodnoty. Mezi těmito vězňenými je také 26 odsouzených mladistvých a 107 žen⁷⁵. Reálně represe však dosahují naprosto odlišných hodnot. Dle Prisoners Defenders je z každé stovky souzených, 99,5 shledáno vinnými. Toto je také dáno odsouzením za „předdelikventní společenskou nebezpečnost“, která vychází z potencionálního nebezpečí vůči lidu a vládě. Nyní v kubánských vězeních nachází přibližně 8 400 takto odsouzených a každoročně je přibližně 3 800 Kubánců shledáno vinnými kvůli tomuto potencionálnímu nebezpečí⁷⁶.

⁷³ Bendixen & Amandi International, National Survey of Cubans Living in Cuba April 2015, [online] [cit. 2023-11-04] Dostupné z: <https://bendixenandamandi.com/wp-content/uploads/2017/01/Cuba-Final-4.7.15-Web.pdf>

⁷⁴ Human Rights Watch, Cuba, events of 2021 [online] [cit. 2023-11-05] Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/cuba>

⁷⁵ Prisoners Defenders, January 4th 2022, Press release [online] [cit. 2023-11-05] Dostupné z: <https://www.prisonersdefenders.org/wp-content/uploads/2022/01/EN-955-political-prisoners-in-Cuba-during-2021.pdf>

⁷⁶ Prisoners Defenders, Conclusiones del estudio documental de Prisoners Defenders [online] [cit. 2023-11-05] Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1EOkZqH8xp57ODaaOw_AHTxApvbFrvI3g/view

3.10 Kuba a Československo

3.10.1 Historie vztahu

Diplomatické vztahy byly mezi Československem a Kubou navázány krátce po 1. sv. válce. Československo v tu dobu zastupovalo velvyslanectví ve Washingtonu, pod které spadala i Kuba. Tato spolupráce byla udržena do 15. 3. 1939. Za 2. sv. války byly však vztahy nadále udržovány zastupitelským úřadem také ve Washingtonu. V roce 1942 byla ambasáda umístěna v Havaně, ale činnost velvyslanectví byla dne 31. 8. 1947 zastavena a výkon agendy přenesen opět na velvyslanectví do Washingtonu. Později byla řešena možnost přesunu z Washingtonu do Mexika. Tento přesun by byl teoreticky vhodný z politických důvodů, kdy státy Latinské Ameriky nedobře nesou, jsou-li cizí diplomaté akreditováni u jejich vlád přes Washington, což může symbolizovat tlak USA na jihoamerické národy. Mezi další důvody lze uvést lepší geografickou polohu a používání stejného jazyka, jak v Mexiku, tak na Kubě. Tento přesun však nebyl kvůli Batistově puči nikdy uskutečněn.

Po kubánské revoluci, se v roce 1960 ambasáda přesunula již na stálo do Havany, a to díky dobrým vztahům, které mezi sebou státy měly. Dne 9. 3. 1961 proběhl první let, nově zřízené letecké linky mezi Prahou a Havanou⁷⁷. Součástí diplomatických vztahů byla v roce 1960 také výměna filmů mezi státy, dle Ministerstva zahraničních věcí je však nutno tuto výměnu chápat jako otázku politickou. Z tohoto důvodu nebyly filmy vybírány pouze pro komerční zájmy, třebaže ty nebyly podceňovány. Filmy byly vybírány zejména pokud splňovaly propagační účel a mohli mít přínos pro další vývoj kubánské revoluce⁷⁸ Mezi vybrané filmy patřily snímky Jihočeské maškary, Dupák nebo Suchá hora⁷⁹.

Po roce 1959 začala Kuba s komunistickým Československem upevňovat vztahy tak, že již v roce 1962 byl v Havaně založen Dům československé kultury a nedlouho poté v roce 1963 i Dům kubánské kultury v Praze. Spolupráci utužovaly i dlouhodobé cesty expertů z Akademie věd na Kubu, kam jich v 60. letech bylo vysláno až dvě stě. ČSAV i tímto

⁷⁷ MINISTERSTVO ZAHRANÍCH VĚCÍ ČESKOSLOVENSKA, Informační zpráva o vztazích mezi Československem a Kubou, Praha, 1961

⁷⁸ MINISTERSTVO ZAHRANÍCH VĚCÍ ČESKOSLOVENSKA, Čs. Filmy pro Kubu, Praha, 1960

⁷⁹ ČESKOSLOVENSKÁ TELEVIZE PRAHA, Kuba – uvolnění TV filmů pro kubánskou televizi, 1962

pomohla založení Akademie věd na Kubě. Naopak cesty mladých občanů Kuby do Československa byly podpořeny formou možnosti studia. Stipendia v Československu mohli Kubánci dosáhnout již v létě roku 1960, tehdy se ale jednalo spíše o politické gesto. Studentů vybraných kubánským ministerstvem zahraničí pro toto univerzitní stipendium bylo až 250, což podpořilo vzájemnou spolupráci těchto států. Mezi roky 1960 a 1989 se na místních univerzitách vzdělávalo asi tisíc studentů z Kuby. V rámci různých projektů se v organizacích Československa zaměstnávalo v letech 1978 až 1989 okolo 30 000 lidí z Kuby. Tito vybraní jedinci byli povinni studovat po první tři měsíce pobytu český jazyk⁸⁰.

V 60. letech se i proto stal tento nově komunistický ostrov nejvýznamnějším obchodním partnerem Československa v Jižní Americe⁸¹. Mezi roky 1959 a 1962 se naopak Československo považovalo za 3. nejdůležitějšího kubánského obchodního partnera ihned po Sovětském svazu a Číně. Ze SSSR dovážela Kuba zejména ropu, z Číny nejvíce rýži, Československo mohlo Kubě nabídnout široký sortiment průmyslových strojů, automobilů, zbraní a jiného válečného vybavení. Zbraní, které byly použity i k pokusu o destabilizaci politické situace ve Venezuele. V roce 1961 se na Kubu vyváželo 42,2 % z celkového exportu do Jižní Ameriky a zároveň tento obchod představoval 40 % latinskoamerického vývozu do Československa. To mělo největší zájem o železnou rudu, měď, rudu manganu, kakao, kávu a tropické ovoce⁸².

Ministerstvo zahraničních věcí sídlící v Petschkově paláci, respektive jeho archiv, který sídlí v Černínském paláci má pro veřejnost přístupné pouze velmi konkrétní dokumenty o vztahu Kuby a Československa, a to z velké části pouze do konce 60. let. Makroekonomické údaje nejsou v tomto archivu zastoupeny ve velkém počtu. Informace o dovozu a vývozu, které mezi státy probíhaly jsou v archivu dohledatelné pouze v období let 1935 až 1965. Problémem v interpretaci těchto dat je bohužel zápis těchto částek v různých měnách, závislých zejména na vládách států. Od roku 1935 do 2. světové války, tedy v období první

⁸⁰ BORTLOVÁ VONDRÁKOVÁ, Hana. It Was a Call From the Revolution – Cultural and Scientific Collaboration Between Czechoslovakia and Cuba in the 1960s, 70s and 80s, *Words and Silences* 6, č. 2, 2012

⁸¹ Crónicas del corazón de Europa, *Czechia and Cuba: the unspoken thaw*, [online] [cit. 2023-03-04]
Dostupné z: https://cronicascorazoneuropa.com/2021/06/12/czechia-and-cuba-the-unspoken-thaw/#_ftn1

⁸² BORTLOVÁ VONDRÁKOVÁ, Hana. Czech Tractors, Cuban Oranges – Economic Relations between Socialist Czechoslovakia and Revolutionary Cuba, *Central European Journal of International and Security Studies (CEJISS)* 7, č. 3, 2013

republiky, se údaje uváděly v USD, tato data jsou uvedena v tabulce číslo 1, která znázorňuje logický pokles obchodu s příchodem války. Data od konce války do kubánské revoluce jsou uváděny v Československých korunách a jsou uvedena v tabulce číslo 2, ze které je zřejmá obnova obchodních vztahů po roce 1950. V následujících letech, po komunistickém převratu v Československu v únoru roku 1948, je patrné, že tato obchodní spolupráce pokračovala i přes vojenský puč Fulgencia Batisty v roce 1952⁸³ ⁸⁴. Bohužel historické kurzy těchto měn nejsou dohledatelné, což velmi komplikuje interpretaci dat jako celku. Z tohoto důvodu tato data nejsou uvedena v souhrnné tabulce.

Tabulka 1: Roční hodnota obchodu mezi Československem a Kubou v letech 1935-41 v USD

rok	Export z Kuby	Import z Kuby
1935	422 225,00	4 305,00
1936	422 695,00	106 390,00
1937	805 561,00	153 752,00
1938	541 434,00	660 560,00
1939	239 509,00	58 169,00
1940	2 325,00	-
1941	130,00	-

Zdroj: vlastní zpracování, ROSENBERG, I. Kubánská statistika Československého dovozu a vývozu, Ministerstvo zahraničního obchodu, 1946

Tabulka 2: Roční hodnota obchodu mezi Československem a Kubou v letech 1946-58 v Kčs

rok	Export na Kubu	Import z Kuby
1946	100 866,00	73 502,00
1947	503 477,00	236 025,00
1950	4 300 000,00	200 000,00
1954	6 300 000,00	200 000,00
1955	9 800 000,00	14 300 000,00
1956	16 400 000,00	6 400 000,00
1957	19 700 000,00	400 000,00
1958	14 900 000,00	600 000,00

Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo zahraničních věcí, Informační zpráva o dosavadních vztazích mezi ČSR a Kubou. II. Hospodářské styky, 1959

⁸³ ROSENBERG, I., Kubánská statistika Československého dovozu a vývozu, Ministerstvo zahraničního obchodu, 1946

⁸⁴ Ministerstvo zahraničních věcí, Informační zpráva o dosavadních vztazích mezi ČSR a Kubou. II. Hospodářské styky, 1959

Oproti tomu data z období po kubánské revoluci v archivu uvedené pouze jako procentuální část z celkového dovozu a vývozu Kuby. Tato data jsou uvedena v tabulkách číslo 3 a 4. Na třetí tabulce je znatelný pokles procentuálního zastoupení obchodu s USA, které z téměř poloviny pokleslo na nulu ⁸⁵. Toto bylo způsobeno zejména embargy z roků 1960 a 1962, tedy jen několik let po kubánské revoluci ⁸⁶.

Tabulka 3: Vyjádření ročního vývozu Kuby v letech 1960 až 1964 v %

Stát	1960	1961	1962	1963	1964	1964
Soc. země	18,8	71,5	84,6	81	67,4	76
Čína	1,8	15,4	13,5	10,5	10,7	14,2
ČSSR	1,2	0,8	4,9	6,3	6,3	4,2
KLDR	0	0,1	0,3	0,3	0,5	0,3
SSSR	13,8	41,1	54,2	53,1	40,2	49,3
Ostatní soc. země.	2	14,1	11,7	10,8	9,7	8
USA	48,5	3,7	0,1	4,1	0	0
Ostatní kapital. země	32,7	24,8	15,3	14,9	32,6	24

Zdroj: vlastní zpracování, PŠČOLKA Jaroslav, Velvyslanectví ČSSR v Havaně, Ministerstvo zahraničních věcí, Informace a dokumentace k zahraničnímu obchodu Kubánské republiky se ZSS a kapitalistickými zeměmi, 1967

⁸⁵ PŠČOLKA Jaroslav, Velvyslanectví ČSSR v Havaně, Ministerstvo zahraničních věcí, Informace a dokumentace k zahraničnímu obchodu Kubánské republiky se ZSS a kapitalistickými zeměmi, 1967

⁸⁶ LEOGRANDE, WILLIAM, A Policy Long Past Its Expiration Date: US Economic Sanctions Against Cuba, Social Research č. 82, PURSE POWER: ECONOMIC WEAPONS FOR POLITICAL AND SOCIAL CHANGE, 2015, str. 945

Tabulka 4: Vyjádření ročního dovozu Kuby v letech 1960 až 1964 v %

Stát	1960	1961	1962	1963	1964	1964
Soc. země	24,2	73,3	82	67,4	59,2	78,2
Čína	5,1	14,6	17,1	13,4	11,4	14,6
ČSSR	0,2	2,7	7,1	7	2,1	6,6
KLDR	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,4
SSSR	16,4	48,2	42,3	30,1	38,5	47
Ostatní soc země.	2,3	7,5	15,1	16,5	6,7	9,6
Kapitalistické země	75,8	26,7	18	32,6	40,8	21,8

Zdroj: vlastní zpracování, PŠČOLKA Jaroslav, *Velvyslanectví ČSSR v Havaně, Ministerstvo zahraničních věcí, Informace a dokumentace k zahraničnímu obchodu Kubánské republiky se ZSS a kapitalistickými zeměmi, 1967*

O významu obchodu Československa a Kuby značí i objem exportu v prvních 4 měsících roku 1967, kdy bylo Československo 3. největším obchodním partnerem po Číně a SSSR. Toto je znázorněno v tabulce číslo 5, ve které je uveden i obchod vybraných socialistických i kapitalistických států, které byli pro kubánský obchod významné⁸⁷.

Tabulka 5: Hodnota obchodu Kuby za leden až duben 1967 v tis. kubánských pesos

Stát	Export z Kuby	Import na Kubu	Hodnota obchodu
Československo	23 928	9 366	33 294
NDR	14 841	12 546	27 387
Čína	31 594	13 427	45 021
SSSR	137 224	121 116	258 340
Španělsko	1 908	16 145	18 053
Maroko	2 737	2 567	5 304
Emiráty (SAE)	2 391	2 461	4 852
Kanada	1 620	2 608	4 228
Itálie	3 426	4 801	8 227
Japonsko	4 382	5 752	10 134
Velká Británie	3 982	7 165	11 147

Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo zahraničních věcí, *Hospodářské a kulturní zprávy ZÚ, Hodnocení spolupráce s kubánským MZO a PZO a s představiteli ZST, 1967*

Dle konzultací náměstků ministrů zahraničních věcí států Varšavské smlouvy z 13. března 1989 bylo v tu dobu hlavní překážkou překonání stagnace a celkové krize hospodářství Kuby a Latinské Ameriky byl zahraniční dluh a další „neokolonialistické

⁸⁷ MINISTERSTVO ZAHRAŇÍCH VĚCÍ ČESKOSLOVENSKA, *Hospodářské a kulturní zprávy ZÚ, Hodnocení spolupráce s kubánským MZO a PZO a s představiteli ZST, Praha. 1967*

nástroje“ jako protekcionismus a nerovnoprávné podmínky pro obchod uplatněné vůči zemím Latinské Ameriky zeměmi USA a vyspělými kapitalistickými státy. Tomuto chtělo Československo omezit snahou o větší zapojení Latinské Ameriky do RVHP, v rámci propojení RVHP a Latinskoamerického hospodářského systému SELA. Plánem byla také propagace spolupráce jihoamerických států a Československa v roce 1992 ⁸⁸. Po sametové revoluci se však obchodní spojení těchto států omezilo a k plánovanému propojení nedošlo.

Celkově není ekonomická stránka vztahu Kuby a Československa v archivu Ministerstva zahraničních věcí podrobně obsažena. Větší důraz je v tomto archivu kladen na kulturní stránku věci a historickým činnostem různých ambasadorů v Havaně. Například je zde velmi podrobně popsán vliv Československa na kubánské řezbářství a podobné řemeslné práce, které nejsou pro tuto bakalářskou práci významné.

V dnešní době je mementem tohoto vztahu, dluh Kuby v hodnotě přes 7 miliard korun. Tento dluh nabídla Kuba splatit dodávkou rumu v hodnotě přes 6 miliard. Tato dodávka by pro Českou republiku znamenala dostatek rumu z Havany na více než století. Jako další možnost Havana uvedla dodávku kubánských léků, ty však nemají potřebnou certifikaci pro Evropskou unii, a tak se i proto ČR vyjádřila, že by upřednostnila platbu peněžní formou ⁸⁹.

⁸⁸MINISTERSTVO ZAHRANÍCH VĚCÍ ČESKOSLOVENSKA, Informace pro členy kolegia, Konzultácie námestníkov ministrov zahraničných vecí štátov VZ a Kuby k otázkám vývoje v Latinskej Amerike, 1989

⁸⁹BBC. Cuba offers rum to pay off \$276m Czech debt [online] [cit. 2023-03-04] Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-38336922>

4 Výsledky a diskuse

Kubánské revoluci přecházelo mnoho událostí, které kubánské revolucionáře inspirovalo k boji s pravicovým diktátorem Fulgenciem Batistou. Mezi tyto události se řadí i Kolumbijská „La Violencia“, které se zúčastnil i Fidel Castro. Není proto významný jen vliv, který měla kubánská revoluce na okolní státy, ale také dopad, který měly tyto státy na revoluci. V Kolumbii byl potenciálním vůdcem revoluce Bogotský právník Jorge E. Gaitán. Ten byl však v roce 1948 zavražděn, a i díky absenci levicové ikony byla Kolumbie tradičně pravicovým státem.

4.1 Ekonomický vliv revoluce

Vliv, který kubánská revoluce měla na státy Kolumbie a Venezuely jsou bezpochyby v určité míře znatelné dodnes. Tento vliv, byl od samotné revoluce však znatelný zejména na politické a kulturní rovině. Důvodem nízké úrovně ekonomického vlivu revoluce na vybrané státy je zejména fakt, že ve Venezuele i Kolumbii v druhé polovině 20. století stáli u moci pravicoví politici, kteří pod vlivem zahraniční politiky USA neměli mnoho zájmu s novou politickou garniturou, která na Kubě vládla spolupracovat. Bohužel data, která by pomohla lepší analýze exportu a importu mezi sledovanými státy, nebyla v tu dobu evidována, nebo nejsou v dnešní době přístupná veřejnosti. Data uvádějící vývoj HDP ekonomik Kolumbie a Venezuely jsou známkou tohoto slabého ekonomického dopadu. Tyto křivky HDP kopírují vývoj domácího produktu celého zbylého území Jižní Ameriky. Na těchto křivkách není znatelný žádný ekonomický dopad kubánské revoluce a v období během a po této revoluci nevykazují žádný výrazný výkyv. Nevýrazný ekonomický vliv je způsoben zejména silnou spoluprací se Spojenými státy, které udržovali kladné vztahy s pravicovými vládami po celém světě po celou dobu americké historie.

4.2 Politický vliv revoluce

Naopak velmi výrazný byl vliv politický a kulturní, kdy se Kuba v čele s Fidelem Castrem snažila z velké části úspěšně ovlivňovat politické názory obyvatel okolních států. Toto ovlivňování se projevovalo zejména v distribuci zbraní a cvičení členů pro levicové teroristické skupiny celého světa, zejména právě ty latinskoamerické. Tento fenomén nejvíce zasáhl Kolumbii, pro kterou boj proti organizacím typu FARC znamenal značné výdaje. Dle

bývalého senátora Roye Barrerese mohl tento roční výdaj dosáhnout hodnoty až 44 miliard USD. Finanční ztráty nebyly zdaleka jedinými ztrátami, které Kolumbie z tohoto důvodu utrpěla. V této válce padlo více než 220 000 lidí, z čehož přibližně 4/5 tvořili civilisté. Podobné teroristické skupiny jako byla FARC operovali i ve Venezuele, kde se střetávaly s tehdejším prezidentem Betancourtem, který ukončil diplomatické vztahy s Kubou, také kvůli výcviku Venezuelských teroristických skupin na Kubě.

V dnešní době je vliv kubánské revoluce v zemích Kolumbie a Venezuely velmi znatelný již při pohledu na hlavy těchto států. V případě Venezuely se jedná o Castrova přítele Nicolase Madura, který představuje hodnoty podobné těm kubánským. Tento následník venezuelského revolucionáře z 90. let 20. století Huga Cháveze, je jedním z důvodů místní hyperinflace a masové emigrace do okolních zemí. Tuto emigraci již podstoupilo více než 7 milionů Venezuelanů, kteří hledají lepší podmínky pro život. Nejčastěji směřují do, nebo alespoň přes Kolumbii kde se jich v roce 2022 ubytovalo 2,5 milionu.

V roce 2022 si také Kolumbie zvolila prvního levicového prezidenta v historii, Gustava Petra. Tento politik, je jako většinový jihoamerický zastánce levice ovlivněn politikou Fidela Castra. Toto se projevovalo sdílením kubánské propagandy a vyjádřením úcty Castrovi v době jeho úmrtí v roce 2016.

4.3 Československo-kubánské vztahy

S Kubou začalo Československo vést diplomatické vztahy již po první světové válce. V tu dobu přes velvyslanectví ve Washingtonu. Tato spolupráce byla udržena i přes 2. světovou válku, kdy byla omezena nacistickou okupací. Po kubánské revoluci se díky dobrým vztahům zemí, způsobeným podporou revolucionářů socialistickým Československem, vztahy upevnily i přesunem velvyslanců do hlavního města Havany. Kulturní spolupráce pokračovala v roce 1962 založen Dům československé kultury a v roce 1963 i Dům kubánské kultury v Praze. Spolupráce spočívala také v dlouhodobých cestách vědců z ČSAV, kterých bylo do Havany vysláno okolo 200. Naopak do Prahy cestovali zejména kubánští studenti v rámci stipendií, těch mohlo být do sametové revoluce až 1000. Zároveň se v Československu od roku 1978 zaměstnávalo až 30 000 Kubánců.

Po revoluci v roce 1959 se Kuba pro Československo stal nejvýznamnějším obchodním partnerem z Latinské Ameriky. Zároveň bylo Československo 3. nejvýznamnějším partnerem Kuby po Sovětském svazu a Číně. Za tímto stál obchod s průmyslovými stroji, automobily i zbraněmi. Těmito zbraněmi byly také prováděny pokusy o destabilizaci Venezuely. V dnešní době však tento obchodní vztah připomíná zejména dluh Kuby v hodnotě 7 miliard korun.

5 Závěr

Levicová politická hnutí mají v Jižní Americe historickou podporu a kubánská revoluce pro ně byla bezpochyby jednou z inspirací. Literární rešerše ovšem ukázala, že tato jihoamerická levicovost má historii v násilném boji proti americkým vlivům. Na tento boj však musíme nahlížet z místního úhlu pohledu. Spojené státy svou podporou pravicových státních zřízení dávaly důvody, proč k tomuto protiimperialistickému odboji dochází. Jejich snahou udělat maximum pro levnou ropu vnášely historicky protiamerické nálady, nejen v kontextu Jižní Ameriky. Úspěch kubánské revoluce je proto inspirací pro levicová politická hnutí v zemích, ve kterých je tendence k boji proti zahraničním intervencím USA.

V Kolumbii byl tento vliv nejvíce výrazný v přímé podpoře teroristických guerilla organizací, inspirovaných kubánským revolučním modelem, což vedlo k dlouho trvajícím konfliktu, který měl katastrofální důsledky pro obyvatelstvo tohoto státu. Levicové skupiny jako FARC, nebo M-16, trénované a zbrojené z Kuby, jsou nedílnou součástí latinskoamerické historie 20. století a kubánská revoluce na tom má nemalý podíl. A dá se říci, že i přes vysmlouvaný mír mezi místní vládou a představiteli FARC v roce 2016 se na území Kolumbie tento fenomén guerilla skupin bude držet i nadále. To, že má na moderní politiku Kolumbie stále vliv kubánská revoluce dokazuje i adorace revolučních hrdinů a sdílení kubánské propagandy Gustavem Petrem, zvoleným v roce 2020 za prezidenta, který byl v historii členem právě M-16.

Podobné pokusy guerilla organizací se udávaly i ve Venezuele. V roce 1999 však k moci nastoupila nová hlava státu s přímým kontaktem na kubánskou vládu. Venezuela se tak pod vedením prezidenta Huga Cháveze stala jedním z hlavních symbolů socialismu 21. století. Snahy Venezuely o podporu chudých, založené na prodeji ropy na Kubu však v posledních letech končí inflací, představenou v práci na změnách indexu spotřebitelských cen v hlavním městě, která je důvodem emigrace pro miliony občanů Venezuely.

Přímý ekonomický vliv revoluce na se ale na grafech HDP Kolumbie ani Venezuely neprojevil. Bylo tomu ale zejména kvůli pravicovosti tamních vlád, které souviselo s vysokou závislostí na obchodu s USA. Tedy se dá říci, že přerušení obchodních vztahů, které tyto státy s Kubou měli, do té doby, dokud byla pravicová, se na ekonomice ani jednoho ze států neprojevila.

Celkově lze tedy říct, že vliv kubánské revoluce je na území Kolumbie a Venezuely stále znatelný a má dodnes zřejmý dopad na aktuální politickou, a v případě Venezuely i ekonomickou, situaci těchto států. Revoluci nelze upřít, že inspirovala mnoho levicových politických hnutí a vedla k výraznému napětí se Spojenými státy, a nejen pro to o ní lze mluvit jako o jedné z nejzásadnějších událostí Jižní Ameriky ve 20. století.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Knižní zdroje:

ALMANDOZ, Arturo. The intelligentsia's two visions of urban modernity: Gómez's Caracas, 1908–35 *Urban history* 28, no. 1 Cambridge University Press, 2001, ISSN 0963-9268.

AZICRI Max, The Castro-Chávez Alliance, *Latin American Perspectives*, Vol. 36, No. 1, Cuba: Interpreting a Half Century of Revolution and Resistance, Part 1, 2009. ISSN 0094-582X.

BABURKIN Sergei, *Journal of Political & Military Sociology* 27, No. 1, University Press of Florida, 1999.

BAILEY, Norman A. La Violencia in Colombia. *Journal of Inter-American Studies* 9, no. 4 Cambridge University Press, 1967, ISSN 0885-3118.

BARCIA Manuel, 'Locking horns with the Northern Empire': anti-American imperialism at the Tricontinental Conference of 1966 in Havana, *The Journal of Transatlantic Studies*, Routledge, 2009. ISSN 1479-4012

BORTLOVÁ VONDRÁKOVÁ, Hana. Czech Tractors, Cuban Oranges – Economic Relations between Socialist Czechoslovakia and Revolutionary Cuba, *Central European Journal of International and Security Studies (CEJISS)* 7, č. 3, 2013 ISSN 1802-548x.

BORTLOVÁ VONDRÁKOVÁ, Hana. It Was a Call From the Revolution – Cultural and Scientific Collaboration Between Czechoslovakia and Cuba in the 1960s, 70s and 80s, *Words and Silences* 6, č. 2, 2012. ISSN 2222-4181.

COLTMAN Leycester, *The Real Fidel Castro*, Yale University Press, 2005, s. 335. ISBN 0300107609.

DIAZ-ALEJANDRO, Carlos, *Trends and Phases in the Colombian Economy and Phases in the Colombian Economy and Its Foreign Trade and Payments, 1950-70*. [online] [cit.2023-02-24] Dostupné z: <https://elischolar.library.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1146&context=egcenter-discussion-paper-series>

DIX, Robert H. 1978. The Varieties of Populism: The Case of Colombia. *The Western Political Quarterly*, 31, č. 3. ISSN: 0043-4078.

ECKSTEIN, Susan. The Impact of the Cuban Revolution: A Comparative Perspective. *Comparative Studies in Society and History*, 28, č. 3, 1984. ISSN: 0010-4175.

EWELL, Judith. The Extradition of Marcos Pérez Jiménez, 1959–63: Practical Precedent for Enforcement of Administrative Honesty? *Journal of Latin American Studies* 9, 1977, s.291-313. ISSN 1469-767X.

FORAN, John. Theorizing the Cuban Revolution. *Latin American Perspectives* 36, č. 2: 2009. ISSN: 0094-582X..

GALLO, Patrick J. Castro and the Cuban Revolution. *Rivista Di Studi Politici Internazionali*, 41, č. 1: 1974. ISSN: 0035-6611.

GALVÁN, Javier. Sugar and Slavery: the Bittersweet Chapter in the 19th Century Cuba, 1817-1886, *Revista de Humanidades: Tecnológico de Monterrey*, č. 16, 2004, Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Monterrey. ISSN 1405-4167.

GILLET, Howard. The Military Occupation of Cuba, 1899-1902: Workshop for American Progressivism. *American Quarterly* 25, č. 4, 1973, ISSN 0003-0678.

GONZALEZ, Juan S. The Venezuelan Crisis and Salvador Allende's Glasses. *PRISM*, 8, no. 1: 2009 ISSN: 21570663.

HERACLIDES, Alexis, DIALLA Ada. *The US and Cuba, 1895-98, Humanitarian Intervention in the Long Nineteenth Century: Setting the Precedent*, Manchester University Press, 2015, s. 272. ISBN 978-0-7190-9859-8.

HOBSBAWM, Eric. *Viva la revolución*, 1st Edition. Wiley, Abacus, 2018, s. 5. ISBN 978-0-349-14129-9

KAPCIA, Antoni. *A Short History of: Revolutionary Cuba*, Bloomsbury academic, 2021, ISBN 978-1-7883-1215-8.

KORNBLUH, Peter, *The Death of Che Guevara: Declassified*, National Security Archive, Oxford University Press, 1997, Dostupné z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB5/>

KRUIJT, Dirk. *Latin American Guerrilla Movements: Origins, Evolution, Outcomes*, Routledge, 2000, s. 262, ISBN: 978-0-367-19286-0

MINISTERSTO ZAHRANÍCH VĚCÍ ČESKOSLOVENSKA, Informační zpráva o dosavadních vztazích mezi ČSR a Kubou. II. Hospodářské styky, 1959

MINISTERSTO ZAHRANÍCH VĚCÍ ČESKOSLOVENSKA, Hospodářské a kulturní zprávy ZÚ, Hodnocení spolupráce s kubánským MZO a PZO a s představiteli ZST, Praha. 1967

MINISTERSTO ZAHRANÍCH VĚCÍ ČESKOSLOVENSKA, Informace pro členy kolegia, Konzultácie námestníkov ministrov zahraničných vecí štátov VZ a Kuby k otázkám vývoje v Latinskej Amerike, 1989

MITCHELL, Nancy. The Height of the German Challenge: The Venezuela Blockade, 1902–3, *Diplomatic History* 20, no. 2, Oxford University Press, 1996, ISSN 0145-2096

PERÉZ-STABLE, Merifeli. *The Cuban Revolution: Origins, Course, and Legacy*, 3. Oxford University Press, 2012, s. 288. ISBN 978-0-19-536708-9

PONS, Eugene. SUCHLICKY Jaime, *Castro and Terrorism: A Chronology*, Institute for Cuban & Cuban-American Studies, 2001

PŠČOLKA Jaroslav, Velvyslanectví ČSSR v Havaně, Ministerstvo zahraničních věcí, Informace a dokumentace k zahraničnímu obchodu Kubánské republiky se ZSS a kapitalistickými zeměmi, 1967

LEOGRANDE, WILLIAM, A Policy Long Past Its Expiration Date: US Economic Sanctions Against Cuba, Social Research č. 82, PURSE POWER: ECONOMIC WEAPONS FOR POLITICAL AND SOCIAL CHANGE, 2015, str. 945

ROSENBERG, I., Kubánská statistika Československého dovozu a vývozu, Ministerstvo zahraničního obchodu, 1946

ROYALL, Kenneth C. Memorandum for Secretary of Defence, *Foreign Relations of the United States 1948 Volume IX Western Hemisphere*, United States Department of State, 1974.

SANTÍ, Enrico Mario. José Martí and the Cuban Revolution, *Cuban Studies*, vol. 16. University of Pittsburgh Press, 1986. ISSN 0361-4441.

TEICHERT, Pedro C. M. Latin America and the Socio-Economic Impact of the Cuban Revolution. *Journal of Inter-American Studies*, 4, č. 1: 1962. ISSN: 0885-3118

WHITNEY, Robert. The Architect of the Cuban State: Fulgencio Batista and Populism in Cuba, 1937-1940. *Journal of Latin American Studies* 32, no. 2. ISSN: 0022-216X.

6.2 Internetové zdroje:

ACOSTA, Luis Jaime. Peace will cost Colombia \$44 billion over 10 years, senator says [online] [cit. 2023-05-07] Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-colombia-rebels-idUSKCN0HX1KC20141008>

ALSEMA, Adriaan. Colombia reports, When Gustavo Petro was a guerilla [online] [cit. 2023-02-14] Dostupné z: <https://colombiareports.com/amp/when-gustavo-petro-was-a-guerrilla/>

AZZELLINI, Dario. Venezuela, Guerilla Movements, 1960s-1980s, Wiley-Blackwell, 2009 [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/338701228_Venezuela_Guerilla_Movements_1960s-1980s

BAILEY, A. Norman. Colombia trade and invesment relations, [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: https://www.researchgate.net/figure/US-SHARE-OF-COLOMBIA-TRADE_fig1_265198891

BBC. Cuba offers rum to pay off \$276m Czech debt [online] [cit. 2023-03-04] Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-38336922>

Bendixen & Amandi International, National Survey of Cubans Living in Cuba April 2015, [online] [cit. 2023-11-04] Dostupné z: <https://bendixenandamandi.com/wp-content/uploads/2017/01/Cuba-Final-4.7.15-Web.pdf/>

BERMUDEZ, Angel. Cómo fue el "desembarco de Machurucuto", el intento de intervención militar en Venezuela ideado en Cuba por Fidel Castro, BBC – Mundo, [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-47263573>

Britannica, The Andinos of Venezuela. Encyclopedia Britannica [online]. 2022 [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Venezuela/The-Andinos#ref407798>

BUSCHSCHLUTER, Vanessa. Venezuela crisis: 7.1m leave country since 2015 [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-63279800>

BusinessInfo.cz, Kuba, [online] [cit. 2023-11-11] Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/kuba-souhrnna-teritorialni-informace/2/#3.1/>

BusinessInfo.cz, Kolumbie, [online] [cit. 2023-11-11] Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/kolumbie-souhrnna-teritorialni-informace/2/>

CARMODY, Michelle, The Conversation, What caused hyperinflation in Venezuela: a rare blend of public ineptitude and private enterprise [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z:

<https://theconversation.com/what-caused-hyperinflation-in-venezuela-a-rare-blend-of-public-ineptitude-and-private-enterprise-102483>

Cubaencuentro.com, Ex oficial cubano revela la 'Operación Fantasma' de ayuda a la izquierda en Latinoamérica, 2006, [online] [cit. 2022-10-28] Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070817111719/http://www.cubaencuentro.com/es/encuentro-en-la-red/cultura/noticias/ex-oficial-cubano-revela-la-operacion-fantasma-de-ayuda-a-la-izquierda-en-latinoamerica#>

Cibercuba.com, La admiración de Gustavo Petro por Fidel Castro: “Siempre vivo”, [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://www.cibercuba.com/noticias/2022-06-20-ule208512-s27061-admiracion-gustavo-petro-fidel-castro-siempre-vivo>

CNN Latinoamérica, ¿Cuál es la historia de Gustavo Petro en la guerrilla del M-19? [online] [cit. 2023-02-14] Dostupné z: <https://cnnespanol.cnn.com/2022/06/19/gustavo-petro-guerrillero-m-19-historia-orix-2/>

Country-data.com, Venezuela, Foreign relations [online]. 1990 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-14581.html>

Corporate Finance institute, Unemployment [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/unemployment/>

Crónicas del corazón de Europa, Czechia and Cuba: the unspoken thaw, [online] [cit. 2023-03-04] Dostupné z: https://cronicascorazoneuropa.com/2021/06/12/czechia-and-cuba-the-unspoken-thaw/#_ftn1

Česká Národní Banka, Databáze časových řad ARAD, Metodický list: Hrubý domácí produkt [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/hdp4_cs.pdf

Česká Národní Banka, Metodický list platební bilance [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/bpm6_bop_cs.pdf

European Commission, European Union, Trade in goods with Cuba, [online] [cit. 2023-11-11] Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_cuba_en.pdf

Eurostat, Kapitálový účet [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/data/datasets/va4axm6gj4awoobuichetg?locale=cs>

FARBBER, Samuel. Fidel Castro (1926-2016). [online]. 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://inthesetimes.com/article/fidel-castro-1926-2016-death-history-communist-party>

Financial Times, Venezuela and Cuba trade oil for doctors, [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: <https://www.ft.com/content/12bd92f8-1bae-11d9-8af6-0000e2511c8>

Humar Rights Watch, Cuba, events of 2021 [online] [cit. 2023-11-05] Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/cuba>

Infobae.com, Presidente de Colombia considera “una injusticia” incluir a Cuba en el listado de países que apoya a grupos terroristas, [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://www.infobae.com/america/colombia/2022/10/03/presidente-de-colombia-considera-una-injusticia-incluir-a-cuba-en-el-listado-de-paises-que-apoya-a-grupos-terroristas/>

James M. Markham, Castros Roots in Spain, New York Times 1979, [online]. 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1979/11/18/archives/castros-roots-in-spain-castro.html>

LSE Latin America and Caribbean, Colombia’s first leftist president? 2022 election from a historical perspective [online] [cit. 2023-02-14] Dostupné z: <https://blogs.lse.ac.uk/latamcaribbean/2022/06/23/colombias-first-leftist-president-2022-historical-perspective/>

Merco Press, Malvinas Argentine sovereignty was always promoted by Fidel Castro [online]. 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: <https://en.mercoPress.com/2016/11/28/malvinas-argentine-sovereignty-was-always-promoted-by-fidel-castro>

Migravenezuela, ¿Qué opinan los colombianos sobre la migración venezolana? [online] [cit. 2023-02-25] <https://migravenezuela.com/web/articulo/encuesta-colombia-opina-migracion-venezolana/935>

Ministerio del Poder Popular de Economía y Finanzas, Movimiento Bolivariano Revolucionario 200, organización que nació para combatir el modelo neoliberal que oprimía al pueblo [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: <http://www.mppef.gob.ve/movimiento-bolivariano-revolucionario-200-organizacion-que-nacio-para-combatir-el-modelo-neoliberal-que-oprimia-al-pueblo/>

NBC News, Use of Cuban Doctors in Venezuela Stirs Controversy, [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/latino/use-cuban-doctors-venezuela-stirs-controversy-n81686>

ONER, Ceyda, International monetary fund: Inflation: Prices on the rise [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/Series/Back-to-Basics/Inflation>

OTIS, John, Cuba's dictator was Colombia's peacemaker: How Fidel Castro helped end conflict with FARC [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/world/castro-cuba-farc-colombia-peace-1.3878489>

PBS, Fidel Castro, [online]. 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: <https://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/castro-fidel-castro/>

Translating Cuba, Castro, Another Member of the Argentine Military Junta, [online]. 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: <https://translatingcuba.com/castro-another-member-of-the-argentine-military-junta/>

PETRO, Gustavo, 26.11.2016 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://twitter.com/petrogustavo/status/802532105758588928>

PETRO, Gustavo, 30.11.2016 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://twitter.com/petrogustavo/status/804057402014396420>

PETRO, Gustavo, 26.11.2016 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://twitter.com/petrogustavo/status/802561717838512128>

PETRO, Gustavo, 10.10.2020 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://twitter.com/petrogustavo/status/1314945919251611651>

PETRO, Gustavo, 14.7.2020 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://twitter.com/petrogustavo/status/1283123234733535234>

PETRO, Gustavo, 23.4.2020 [online] [cit. 2023-02-15] Dostupné z: <https://twitter.com/petrogustavo/status/1253417093199876099>

Prisoners Defenders, January 4th 2022, Press release [online] [cit. 2023-11-05] Dostupné z: <https://www.prisonersdefenders.org/wp-content/uploads/2022/01/EN-955-political-prisoners-in-Cuba-during-2021.pdf>

Prisoners Defenders, Conclusiones del estudio documental de Prisoners Defenders [online] [cit. 2023-11-05] Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1EOkZqH8xp57ODaaOw_AHTxApVbFrvI3g/view

Reserve Bank of Australia, Unemployment: Its Measurement and Types [online] [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://www.rba.gov.au/education/resources/explainers/unemployment-its-measurement-and-types.html>

Telesur English, Fidel Castro a Revolutionary [online]. 2022 [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.telesurenglish.net/news/Fidel-Castro-A-Revolutionary-Witness-to-Colombias-Bogotazo-20160407-0055.html>

The Guardian, Colombian conflict has killed 220,000 in 55 years, commission finds [online] [cit. 2023-05-7] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2013/jul/25/colombia-conflict-death-toll-commission>

The Guardian, Hugo Chavez fails to overthrow Venezuela's government [online] [cit. 2023-02-18] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/05/hugo-chavez-venezuela-failed-coup-1992>

The Guardian, Venezuela protests: thousands march as military faces call to abandon Maduro, [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2019/jan/23/venezuela-protests-thousands-march-against-maduro-as-opposition-sees-chance-for->

The UN Refugee Agency, Venezuela situation, [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.unhcr.org/venezuela-emergency.html>

ThoughtCo, A Brief History of the Cuban Revolution, [online]. 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/the-cuban-revolution-2136372>

TIME, Latin America: Castro's Targets [online] 1967 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,840892,00.html>

Trading Economics, Venezuela Inflation, [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/venezuela/inflation-cpi>

TROCONIS, Erimila. Caracas y la diktatura de Juan Vicente Gómez. [online]. [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://camaradecaracas.com/cronicas-de-la-ciudad/caracas-y-la-dictadura-de-juan-vicente-gomez-1908-1935-parte-i/>

VASSIGH, Alidad. Tamales To Gonorrhoea: How Violence Shaped Colombian Spanish [online]. 2022 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://worldcrunch.com/culture-society/tamales-to-gonorrhoea-how-violence-shaped-colombian-spanish>

Venezuelatuya.com, Gil Fortoul, José. [online]. 2022 [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: https://www.venezuelatuya.com/biografias/jose_gil_fortul.htm

VOX, Why Colombia has taken in 1 million Venezuelans, Youtube video, [online] [cit. 2023-02-25] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=NU0RqwwuWY>

7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

7.1 Seznam tabulek

Tabulka 1: Roční hodnota obchodu mezi Československem a Kubou v letech 1935-41 v USD.....	49
Tabulka 2: Roční hodnota obchodu mezi Československem a Kubou v letech 1946-58 v Kčs.....	49
Tabulka 3: Roční vyjádření ročního vývozu Kuby v letech 1960 až 1964 v %	50
Tabulka 4: Roční vyjádření ročního dovozu Kuby v letech 1960 až 1964 v %	51
Tabulka 5: Hodnota obchodu Kuby za leden až duben 1967 v tis. kubánských pesos	51

7.2 Seznam grafů

Graf 1: Podíl obchodu USA na exportu a importu Kolumbie v letech 1953 až 1997	37
Graf 2: Vývoj HDP Kolumbie a zbytku Jižní Ameriky a Karibiku v letech 1950-1968.....	38
Graf 3: Vývoj HDP Kolumbie a zbytku Jižní Ameriky a Karibiku v letech 1950-2016.....	39
Graf 4: Vývoj HDP Venezuely v letech 1950-1968	39
Graf 5: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 1999-2022	42
Graf 6: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 1999-2009	43
Graf 7: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 2010-2016	43
Graf 8: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 2018-2019	44
Graf 9: Obecný index spotřebitelských cen v městě Caracasu v letech 2020-2022	44

7.3 Seznam použitých zkratk

CIA	Central Intelligence Agency
CNOC	Confederación Nacional Obrera de Cuba
ČR	Česká republika
ČSAV	Československá akademie věd
FALN	Fuerzas Armadas de Liberación Nacional
FARC	Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia
HDP	Hrubý domácí produkt
LAFTA	The Latin American Free Trade Association
MBR 200	Movimiento Bolivariano Revolucionario 200
MIR	Movimiento de Izquierda Revolucionaria
M26J	Movimiento 26 de Julio
M-19	Movimiento 19 de Abril
PCP-SL	Partido Comunista del Perú
PCC	Partido Comunista de Cuba
PCV	Partido Comunista de Venezuela
PSP	Partido Socialista Popular
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
USA	United States of America
USD	United States dollar
VEB	Venezuelan Bolívar